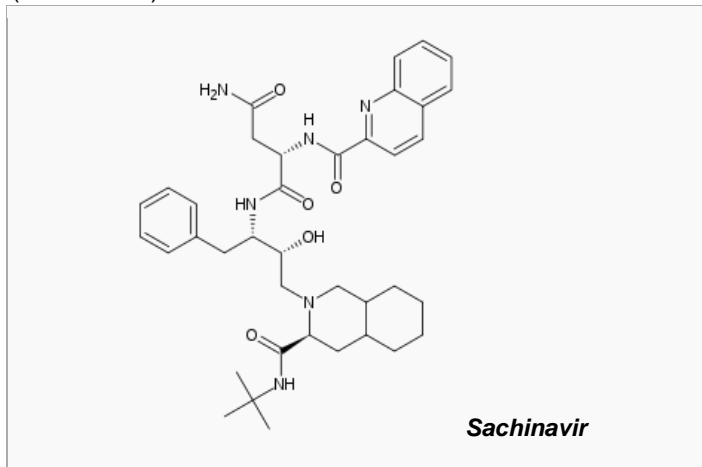

Sabadilla – homeopatikum, kt. sa používa v th.

SAB Simplex[®] sus por (Pfizer Europe MA EEIG) – Simeticoni emulsio 345,950 mg v 1 ml perorálnej suspenzie. Digestivum, adsorbencium; →*simetikón*.

Sabrii[®] tbl flm (Marion Merrell S. A.) – Vigabatrinum 500 mg v 1 tbl. obalenej filmom; Antiepileptikum; →*vigabatrín*.

sachinavir – (2*S*)-*N*-[(2*S*,3*R*)-4-[(3*S*)-3-(*tert*-butylkarbamoyl)-dekahydroizochinolin-2-yl]-3-hydroxy-1-fenylbutan-2-yl]-2-(chinolin-2-ylformamido)butándiamid, C₃₈H₅₀N₆O₅, M_r 670,841; antiretrovirotikum z triedy inhibítorov proteáz, kt. sa používa v th. osôb infikovaných HIV. Jeho biol. dostupnosť je 98 %, polčas 9 – 15 h. Vo forme mesilátu v tvrdých cps., kt. sa podáva v kombinácii s ritonavírom, zvyšujúcim dostupnosť sachinaviru (Invirase[®]) al. vo forme voľného sachinaviru v mäkkých cps. (Fortovase[®]).

sakrozidáza – sacrosidasum, enzým, kt. sa používa jako substituens sacharázy, pri deficite tohto enzýmu (Sucraid[®]).

sakvinavir →*sachinavir*.

Salbutamol WZF Polfa[®] tbl (Polfa) – Salbutamol 2 al. 4 (= 2,41 al. 4,82 salbutamoli sulfas) v 1 tbl. Bronchodilatancium, antiastmatikum; →*salbutamol*.

Salmonella – rod gramnegatívnych, fakultatívne anaeróbnych, pohyblivých (peritrichy) paličiek z čeľade *Enterobacteriaceae*. Dobre rastú na bežných pôdach. Na základe biochemických a antigénnych vlastností sa delia na viacero druhov. Opísalo sa asi 2500 sérovarov. Okrem biochemických vlastností má význam antigénová štruktúra, a to antigén O (telový, somatický), nachádzajúci sa v bunkovej stene. Za biologickú účinnosť je zodpovedná lipidová časť a za antigénovú špecifickosť je zodpovedná polysacharidová časť. O antigén označujeme arabskými číslicami, kým bičíkový (flagelový) antigén sa označuje písmenom H; má dve časti: špecifickú fázu H1, označovanú malými písmenami (a, b, ...) a nešpecifickú fázu H2, označovanú arabskými číslicami. Napr. *S. anatum* má antigénovú štruktúru O 3, 10 H1 e h a H2 1, 6. Niektoré kmene *S. typhi* (i *S. paratyphi C*) majú ešte povrchový antigén Vi, ktorý sa dával do súvislosti s virulenciou.

Je to významná skupina mikróbov aj z hľadiska agroalimentárneho priemyslu. Podľa molekulovo-biologického delenia ich možno rozčleniť na dva druhy: *S. enterica* a *S. bongori*. Medicínsky dôležité sú: *S. arizonae* →*A. choleraesuis subsp. arizonae*, *S. bongori*, *S. enterica* (6 poddruhov: *S. arizonae*, *S. diarizonae*, *S. enterica*, *S. houtenae*, *S. indica* a *S. salamae*), *S. enteritidis*, *S. choleraesuis subsp. choleraesuis*, *S. choleraesuis subsp. diarizonae*, *S. choleraesuis subsp. houtenae*, *S. choleraesuis subsp. indica*, *S. choleraesuis subsp. salamae*, *S. paratyphi B* (*S.*

schottmueller), *S. paratyphi C* (*S. hirschfeldii*), *S. typhi*, *S. typhimurium*. U človeka je *S. typhi* vyvoláva brušný týfus a *S. paratyphi* zapríčiňuje paratyfus. Ostatné salmonely vyvolávajú choroby GIT u človeka a zvierat, často bez poškodenia črevného epitelu.

Za virulenciu je zodpovedný endotoxín bunkovej steny, antifonové variácie, produkci niektorých endotoxínov a adhezívnych molekúl na povrchu, intracelulárne prežívanie salmonel vo fagocytoch a rezistenci proti baktericídnym faktorom krvi.

V praxi sa dáva prednosť deleniu podľa antigénovej skladby a popužívajú sa taxóny rod – druh – poddruh podľa Kauffmannovej-Whiteovej schéma. Niekedy sa pripája k názvu taxónu aj názov sérovaru napr. *S. enterica* sérovat *Enteritidis*, *S. enterica* sérovat *Typhimurium*.

Salmonella typhi – druh gramnegatívnych, fakultatívne anaeróbných, pohyblivých paličiek z čeľade *Enterobacteriaceae*, pôvodca brušného týfusu. Salmonely sa dostávajú do GIT, atakujú epitel tenkého čreva, navodia endocytózu, rozmnožia sa v bunkách, niektoré bunky usmrtia, následkom čoho sa zvýši telesná teplota, môžu sa dostaviť kŕče, hnačka, príp. zmeny vedomia. Virulentné salmonely (*S. typhi*, *S. paratyphi*) sa dostanú do krvného riečiska (bakteriémia), preto treba na začiatku ochorenia hľadať salmonely v krvi alebo kostnej dreni. Salmonely sa prenášajú potravinami, pitnou vodou a kontaktom. Prameňom nákazy je chorý človek alebo bacilonosič, u bacilonosičov má veľký význam žlč a žlčník. fagotypizáciou sa dá rozdeliť na 80 lyzotypov, čo má najmä epidemiologický význam.

Salofalk 250 a 500[®] sup (Falk Pharma) – Mesalazinum 250 al. 500 mg v 1 čapíku. Chemoterapeutikum nespecifických krevných zápalov; →*mesalazín*.

Salofalk 250 a 500[®] tbl ent (Falk Pharma) – Mesalazinum 250 al. 500 mg v 1 enterosolventnej tbl. Chemoterapeutikum nespecifických krevných zápalov; →*mesalazín*.

Salofalk[®] sus rec (Falk Pharma) – Mesalazinum 4 g v 60 ml klyzmy. Chemoterapeutikum nespecifických krevných zápalov; →*mesalazín*.

Saloxyl[®] ung der (Herbacos-Bofarma s. r. o.) – Ichthamolum 90 mg + Acidum salicylicum 100 mg v 1 g masti. Dermatologikum, kt. sa používa na miestnu th. kožných chorôb vrátane lupienky.

samoliečba – činnosť, kt. vykonáva jedinec pri svojom ochorení sám bez cudzej pomoci, bez príkazu al. predpisu lekára, napr. užívanie liekov, resp. iných liečebných prostriedkov; má svoje negat. i pozit. stránky, prínosom je len tam, kde pacient akceptuje odborné rady svojho lekára; por. sebaliečba.

samozostrih – angl. self-splicing, autokatalytický proces zostrihu (splicing), prebiehajúci na RNA, kt. má vlastnosti ribozymu. Na rozdiel od zostrihu prebieha bez účasti proteínov a bez utvorenia spliceozómu. Prebieha in vitro, pričom in vivo sa na ňom zúčastňujú niekt. proteíny a jeho rýchlosť je mnohonásobne vyššia.

Sanason[®] tbl flm (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Extrakt z koreňa valeriány lekárskej 60 mg + extrakt z kvetu chmela obyčajného 100 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Fytofarmakum, sedatívum, kt. sa používa v th. miernej formy insomnie s ťažkosťami so zaspávaním, častým budením v noci al. skoro ráno následkom nepokoja, strachu, napätia al. podráždenia.

Sandimmun 50 mg/ml[®] con inf (Novartis s. r. o.) – Cyclosporinum 50 mg v 1 ml infúzneho koncentráte. Selektívne imunopresívum, kt. sa používa v prevencii odvrhnutia štepu po alogénnych transplantáciách obličiek, pečene, srdca, kombinácie srdca a pľúc, pľúc a pankreasu, ako aj v th. transplantácie kostnej drene, v prevencii odvrhnutia štepu po jej transplantácii; →*cyklosporín*.

Sandimmun Neoral 25, 50 a 100 mg/ml[®] cps mol (Novartis s. r. o.) – Cyclosporinum 25, 50 al. 100 mg v želatínovej cps. Selektívne imunosupresívum, kt. sa používa v prevencii odvrhnutia štepu po alogénnych transplantáciách obličiek, pečene, srdca, kombinácie srdca a pľúc, pľúc a pankreasu, jako aj v th. transplantácie kostnej drene, v prevencii odvrhnutia štepu po jej transplantácii, ďalej v th. strednej a zadnej uveitídy, Behcetovej choroby, nefrotického syndrómu, reumatoidnej artritídy, psoriázy a atopickej dermatitídy; →*cyklosporín*.

Sandimmun Neoral 100 mg/ml[®] cps por (Novartis s. r. o.) – Cyclosporinum 100 mg v 1 ml perorálneho rozt. Selektívne imunosupresívum, kt. sa používa v prevencii odvrhnutia štepu po alogénnych transplantáciách obličiek, pečene, srdca, kombinácie srdca a pľúc, pľúc a pankreasu, jako aj v th. transplantácie kostnej drene, v prevencii odvrhnutia štepu po jej transplantácii, ďalej v th. strednej a zadnej uveitídy, Behcetovej choroby, nefrotického syndrómu, reumatoidnej artritídy, psoriázy; →*cyklosporín*.

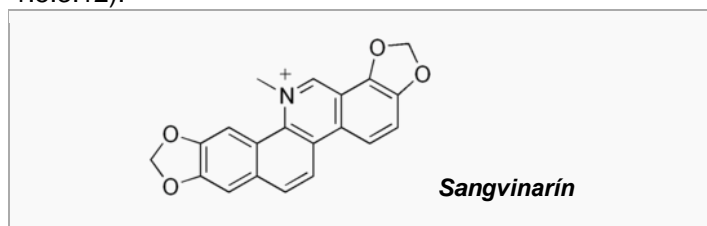
Sandomigran[®] tbl obd (Novartis Pharma AG) – Pizotifenum 0,5 mg v 1 obalenej tbl. Antimigrenikum; →*pizotifén*.

Sandonorm[®] tbl (Zentiva, Česko) – Bopindololum hydrogenomalonas 1,273 mg (= 1 mg bopindololu) v 1 tbl. Antihypertenzívum; →*bopindolol*.

Sandostatin 0,1 mg/1 ml, 0,5 mg/1 ml a 1 mg/5 ml[®] sol ifc (Novartis s. r. o.) – Octreotidum 0,1 al. 0,5 (ako voľný peptid) v 1 amp. (1 ml), al. 1 mg v 1 inj. liekovke (5 ml). Inhibitor sekrécie rastového hormónu; →*oktreotid*.

Sandostatin LAR 20 a 30 mg[®] plv iul (Novartis s. r. o.) – Octreotidum (ako voľný peptid) 20 al. 30 mg v 1 inj. liekovke (1 ml). Inhibitor sekrécie rastového hormónu; →*oktreotid*.

sangvinarín – 13-metyl-[1,3]benzodioxolo[5,6-c]-1,3-dioxolo[4,5-i]fenantridínium, C₂₀H₁₄NO₄; M_r 332,09; soľ kvartérnej amóniovej bázy zo skupiny benzylizochonolínových alkaloidov. Extrahuje sa z rastliny *Sanguinaria canadensis*, *Argemone mexicana*, *Chelidonium majus* a *Macleya cordata*. Nachádza sa aj v koreni, lodyhe a listoch maku, nie však v šuškách. Sangvinarín je jed, kt. ničí živočíšne bunky pôsobením na transmembránový proteín Na⁺,K⁺-ATPázu. Po požití sangvinarínu vzniká otrava, tzv. epidemická vodnatieľka (epidemic dropsy). Po aplikácii na kožu sangvinarín deštruuje kožné bunky a vyvoláva nekrózu tkanivo (z toho názov eschara – chrasta). V rastlinách sa sangvinarín syntetizuje z dihydrosangvinarínu pôsobením dihydrobenzofenantridínoxidázy (EC 1.5.3.12).

Sanorin 0,05 %[®] int opo (Ivax Pharmaceuticals) – Naphazolini nitras 0,5 mg (0,05 %) v 1 ml očnej rozt. instilácie (5 ml). Sympatikomimetikum, dekonjescens, otorinolaryngologikum, oftalmologikum; →*nafazolín*.

Sanorin 1 %[®] int nao (Ivax Pharmaceuticals) – Naphazolini nitras 0,5 mg (0,05 %) v 1 ml nosovej rozt. Aerodisperzie. Sympatikomimetikum, dekonjescens, otorinolaryngologikum; →*nafazolín*.

Sanorin Emulzia[®] int nae (Ivax Pharmaceuticals) – Naphazolini nitras 0,01 g (= 0,0075 nafazolínu) v 10 ml ochej rozt. emulzie. Sympatikomimetikum, dekonjescens, otorinolaryngologikum; →*nafazolín*.

Sanorin-Analergin[®] int nao/int oph (Ivax Pharmaceuticals) – Naphazolini nitra 2,5 mg + Antazolini mesilas 50 mg v 10 ml rozt. Sympatikomimetikum, oftalmologikum, antialergikum, kt. sa používa v th. sennej nádchy, vazomotorickej nádchy, alergickej konjunktivitídy vrátane vernálnej, blefaritídy a astenopických ťažkostí; →*nafazolin*.

Sanoval 5 a 10 mg[®] tbl flm (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Zolpidemi tartas 5 al. 10 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Hypnotikum, sedatívum; →*zolpidem*.

Sarcina – rod nepatogénnych grampozitívnych, anaeróbných kokov, deliacich sa v dvoch až troch rovinách, z čeľade *Clostridiaceae*. Bunky spolu adherujú, tvoria tetrády a javia sa jako previazaný balík. Vyskytujú sa v okolí človeka, ovzduší, vo vode, na rastlinách, ojedinele aj v patologických materiáloch a patria medzi typické saprofyty.

Saridon N 200[®] tbl flm (Bayer, spol. s r. o.) – Ibuprofén 200 mg (= sodná soľ ibuprofenu 256,25 mg) v 1 tbl. obalenej filmom. Nesteroidové antiflogistikum; →*ibuprofén*.

Sartens Plus Forte[®] tbl flm (Lannacher Heilmittel) – draselná soľ losartanu 50 mg (= 45,76 losartanu) + Hydrochlorotiazid 12,5 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antagonista angiotenzínu II a hydrochlorotiazid. Používa sa v th. hypertenzie, príp. spojenej s diabetes mellitus II. typu s proteinúriou a srdcového zlyhania; →*losartan*; →*hydrochlorotiazid*.

Scutamil C[®] tbl flm (Egis Pharmaceuticals Plc.) – Paracetamolom 100 mg + Carisoprodolum 150 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Analgetikum/myorelaxans; →*paracetamol*; →*karizoprodol*.

SCV – skr. angl. *small colony variants* varianty malých kolónií, G formy baktérií, charakterizované tvorbou kolónií na pevných kultivačných médiách. Rastú pomaly a majú atypické biochemické vlastnosti, virulenci a citlivosť na antibiotiká. Prežívajú v bunkách alebo biofilmoch, čo im pomáha unikať účinku antibiotík a efektorovým faktorom imunitného systému. Výsledkom je ťažká identifikácia, riziko neadekvátnej terapie a možnosť spontánne revertovať na kompletnú aktívnu virulentnú formu. Väčšinou sa s SCV stretávame pri stafylokokových infekciách, najmä chronických a rekurentných infekciách, jako sú osteomyelitídy, artritídy, endokarditídy, infekcie asociované s cudzími telesami, infekcie kože a mäkkých tkanív – abscesy, celulitídy, mozgové abscesy a sepsa.

sebaliečba – činnosť jedinca, kt. vykonáva na sebe, vo svoj prospech; por. samoliečba.

Sebivo 600 mg[®] tbl flm (Novartis Europharm Limited) – Telbivudín 600 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antivirotikum na systémové použitie; →*telbivudín*.

Secatonin Forte[®] gto por (Ivax Pharmaceuticals) – Dihydroergotoxini mesilas 625 mg v 25 ml perorálnych rozt. Kv. (1 ml = 32 kv. = 2,5 mg). Hydrogenovaný námelový alkaloid, kt. sa používa pri organickom psychosyndróme v starobe, poruchách periférneho prekrvenia, prekrvenia mozgu, v th. hypertenzie, očných a ORL chorob; →*dihydroergotoxín*.

Selegil 5 mg[®] tbl (ratiopharm) – Selegilini hydrochloridum 5 mg v 1 tbl. Antiparkinsonikum, antidepresívum, kt. sa používa v th. Parkinsonovej choroby a parkinsonského syndrómu, atypických depresí a klaustrofóbie; →*selegilín*.

Selenomonas – rod gramnegatívnych, anaeróbných baktérií z čeľade *Acidaminocacaceae*, radu *Clostridiales*, s ohnutým tvarom a bičíkom, pomocou ktorého sa zaboria do siesta svojho pôsobenia. Sú to komenzály ústnej dutiny. Dajú sa izolovať s inými mikróbami z patologického materiálu. Sú citlivé na antibiotiká, napr. penicilín. Patria sem: *S. artemidis*, *S. Diana*, *F. flueggei*, *S. infelix*, *S. noxia*, *S. sputigena*.

semenníky – I. *testes*, párové mužské pohlavné žľazy, v ktorých sa od puberty do konca života muža neustále vyvíjajú mužské pohlavné bunky – spermie. Semenníky produkujú a vylučujú →*testosteron*.

Sensilux[®] int oph (United Pharma s. r. o.) – Tetryzolini hydrochloridum 0,5 mg v 1 ml vodného rozt. Oftalmologikum, kt. sa používa na odstránenie opuchu a hyperémie, spojoviek, vyvolaných vetrom, prachom, svetlom, dymom, chlórovanou vodou, kozmetickými prípravkami al. kontaktnými šošovkami, symptómov alergických zápalových ochorení, jako je senná nádcha a precitlivosť na peľ; →*tetryzolín*.

Septisan[®] pas oro (Zentiva, Slovensko) – Aminotridecani adipas 5 mg v 1 pastilke. Otorinolaryngologikum, antiseptikum, dezinficiencium; tridekánamóniumhydrogénadipát, kt. sa používa v th. zápalov horných dýchacích ciest, príp. ako doplnok antibiotickej th.

Septofort[®] pas ora (Walmark, a. s.) – Chlorhexidini digluconas 2 mg v 1 pastilke. Otorinolaryngologikum, kt. sa používa v prevenci a jako pomocná liečba gingivitídy, infekcie ústnej dutiny a horných dýchacích ciest, áft, mykóz, stomatitídy, tonzilitídy, udržiavanie ústnej hygieny po tonzilektómii a extrakci zubov; →*chlórhexidín*.

Septolete D pastilky[®] pas ord (Krka d. d.) – Benzalconii chloridum 1 mg + Mentholum 1,2 mg + Menthae piperitae aetheroleum 1 mg + Aetheroleum eucalypti 0,6 + Thymolum 0,6 mg v 1 pastilke. Otorinolaryngologikum, kt. sa používa v th. stomatitídy a faryngitídy, gingivitídy a i. zápalov horných dýchacích ciest; →*benzalkóniumchlorid*.

Septolete Plus[®] pas ord (Krka d. d.) – Cetylpyridinii chloridum monohydricum 1 mg + Benzalconium 5 mg v 1 pastilke. Otorinolaryngologikum, kt. sa používa v th. stomatitídy a faryngitídy, gingivitídy a i. zápalov horných dýchacích ciest; →*benzalkóniumchlorid*; →*cetylpyridínium*.

Septolete[®] pas oro (Krka d. d.) – Cetylpyridinii chloridum 2 mg + Levomentholum 1,5 mg + Menthae piperitae aetheroleum 1 mg v 1 rozpustenej tbl. Otorinolaryngologikum, kt. sa používa v th. stomatitídy a faryngitídy, gingivitídy a i. zápalov horných dýchacích ciest; →*cetylpyridínium*.

Septonex[®] aer der (Ivax Pharmaceuticals) – Carbethopendecinii bromidum 8,3 mg v 1 ml aerosólu. Dermatologikum, antiseptikum, dezinficiencium; →*karbetopendecíniumbromid*.

Septonex[®] aer der (Ivax Pharmaceuticals) – Carbethopendecinii bromidum 8,3 mg v 1 ml aerosólu. Dermatologikum, antiseptikum, dezinficiencium; →*karbetopendecíniumbromid*.

Septonex Plus[®] aer der (Teva Pharmaceuticals CR) – Carbethopendecinii bromidum 5,5 mg + Trimecainum 34,3 mg v 1 ml aerosólu. Dermatologikum, antiseptikum, dezinficiencium; →*karbetopendecíniumbromid*; →*trimekain*.

Septozin[®] int oph (Unimed Pharma s. r. o.) – Zinci sulfas 1 mg v 1 ml rozt. Oftalmologikum, kt. sa používa v th. konjunktivitíd a blefaritíd, keratitíd a podráždenia oka vetrou, slnkom, dymom, prachom al. po aplikácii kozmetických prípravkov.

septum urorectale – mezenchýmová priehradka, ktorá vrastie do kloaky v 7. týžd. vývoja, čím rozdelí kloaku na dve časti. Zadná časť kloaky za septom je budúce rektum a canalis analis, kým predná časť rozdelenej kloaky je sinus urogenitalis, základ močového mechúra a uretry.

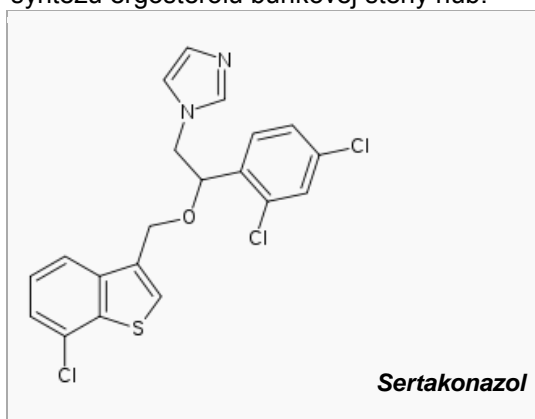
Serdolect 4, 12, 16 a 20 mg[®] tbl flm (H. Lundbeck A/S) – Sertindolum 4, 12, 16 al. 20 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antipsychotikum, kt. sa používa v th. schizofrenie; →*sertindol*.

Serpulina hyodysenteriae – starší názov *Treponema hyodysenteriae*, anaeróbna, špirálovitá palička z čeľade *Serpulinaceae*. Pôvodca dyzentérie a hnačiek ošípaných. Odporúča sa chrániť pred ňou aj hospitalizovaných a imunokompromitovaných jedincov. Do rodu *Serpulina* patrí aj nepatogénny druh *Serpulina innocens*.

Serratia – rod enterobaktérií, kultivačnými nárokmi podobný klebsiélám. Na rozdiel od ostatných enterobaktérií produkuje tri enzýmy – deoxyribonukleázu, lipázu a želatinázu. *S. rubidia* a niektoré iné kmene produkujú v neprítomnosti svetla červené farbivo prodigiozín, ktorý môže kontaminovať

hostie. Kmene rodu *Serratia* sa vyskytujú v pôde, na rastlinách, vo vode, môžu sa izolovať z GIT a dýchacích ciest zdravých jedincov. U imunokompromitovaných osob a narkomanov môže *S. marcescens* vyvolať endokarditídu, sepsu, uroinfekcie, meningitídu a nozokominálne infekcie. Medicínsky dôležité sú aj ďalšie druhy, jako *S. liquafaciens* a *S. rubideae*. Známe sú ešte *S. grimesii*, *S. marinorubra* → *S. rubideae*, *S. proteamaculans* subsp. *proteamaculans*. Kmene *Serratia* sú prirodzene rezistentné proti viacerým antibiotikám (polymyxín, cyklíny, cefalosporíny).

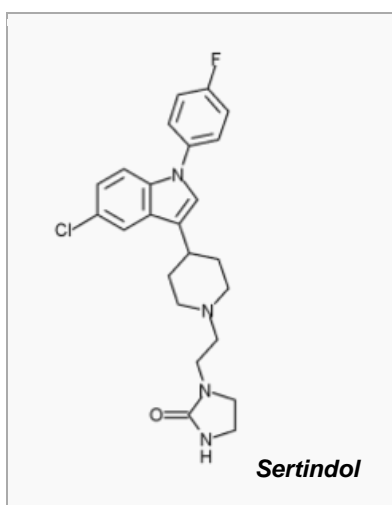
sertakonazol – 1-{2-[(7-chlór-1-benzotiofen-3-yl)metoxy]-2-(2,4-dichlórfenyl)etyl}-1*H*-imidazol, $C_{20}H_{15}Cl_3N_2OS$, M_r 437,77; antimykotikum zo skupiny imidazolov, inhibitor 14α -demetylázu, a tým syntézu ergosterolu bunkovej steny húb.

Indikácie – lokálna th. povrchových dermatomykóz, ako je dermatofytóza nôh, slabiny a hrádze, kože, ovlasenej a ochlpenej kože, rúk, kandidóza a pityriáza.

Prípravky – Ertaczo[®], Zalain[®].

sertindol – 1-[2-[4-[5-chlór-1-(4-fluórpfenyl)-indol-3-yl]-1-piperidyl]etyl]imidazolidin-2-ón, $C_{24}H_{26}ClFN_4O$, M_r 440,491; antipsychotikum, kt. sa používa v th. schizofrénie; nie je vhodný na rýchle zvládnutie symptómov u zmätených pacientov. Poločas je 3 d. Má proarytmické účinky, predlžuje interval Atd.. Kontraindikáciou je precitlivenosť na zložky lieku, neupravená hypokaliémia al. hypomagneziémia, závažné kardiopatie, súčasné podávanie liekov, kt. predlžujú interval Atd. al. inhibujú lešeňové enzýmy P450 CYP3A, hepatopatie (Derdolect[®], Serlect[®]).

Seretide 50/100, 50/250, a 50/500 Inhaler N[®] aer nac (Glaxo Group) – Salmeteroli xinafoas 36,3 μ g (= 25 μ g salmeterolu) + Fluticasoli propiopnas 100, 250 al. 500 μ g v 1 dávke. Antiastrmatikum, bnronchodilatans; →*flutikazón*; →*salmeterol*.

Seretide Diskus 50/100, 50/250, a 50/500[®] plv inh (Glaxo Group) – Salmeteroli xinafoas 50 µg + Fluticasoli propiopnas 100, 250 al. 500 µg v 1 dávke. Antiastmatikum, bnronchodilatans; →*flutikazón*; →*salmeterol*.

Serevent Inhaler[®] plv inh (GlaxoSmithKline Slovakia, s. r. o.) – Salmeteroli hydroxynaphthoas 36,3 µg (= 25 µg salmeterolu) v 1 dávke. Antiastmatikum, bronchodilatans; →*salmeterol*.

Serlift 50 a 100 mg[®] tbl flm (Ranbaxy UK Ltd.) – Sertralini hydrochloridum 55,96 al. 111,92 mg (= 50 al. 100 mg) v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum, selektívny inhibitor spätného vychytávania sérotonínu; →*sertralín*.

Seropram 20 mg[®] tbl flm (H. Lundbeck A/S) – Citaloprami hydrobromidum 20 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum; →*citalopram*.

Seroquel 25, 100, 200 a 300 mg[®] tbl flm (AstraZeneca UK) – Quetiapini fumaras 28,8; 115,8; 230,3 al. 345,4 mg (= 25, 100, 200 al. 300 kvetiapínu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antipsychotikum; →*kvetiapín*.

Seroxat 20 a 30 mg[®] tbl flm (GlaxoSmithKline Slovakia, s. r. o.) – Paroxetini hydrochloridum 22,8 al. 34,2 mg (=2é al. 30 mg paroxetínu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum; →*paroxetín*.

Sertiva 50 a 100 mg[®] tbl flm (Sandoz GmbH) – Setralín (vo forme hydrochloridu) 50 al. 100 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum, selektívny inhibitor spätného vychytávania sérotonínu, kt. sa používa v th. depresií a obsedantno-kompluzívnych stavov; →*sertralín*.

Sertralin 50 a 100 Genericon[®] tbl flm (Interchemia SK Bratislava s. r. o.) – Setralini hydrochloridum 55,95 al. 111,9 mg (= 50 al. 100 mg sertralínu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum, selektívny inhibitor spätného vychytávania sérotonínu, kt. sa používa v th. depresií a obsedantno-kompluzívnych stavov; →*sertralín*.

Sertralin Actavis 50 a 100 mg[®] tbl flm (Actavis Group) – sertralin 50 al. 100 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum, selektívny inhibitor spätného vychytávania sérotonínu, kt. sa používa v th. depresií a obsedantno-kompluzívnych stavov; →*sertralín*.

Sertralin-ratiopharm 50[®] tbl flm (ratiopharm) – Setralini hydrochloridum 55,95 (= 50 mg sertralínu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum, selektívny inhibitor spätného vychytávania sérotonínu, kt. sa používa v th. depresií a obsedantno-kompluzívnych stavov; →*sertralín*.

Sertramerck 50 mg[®] tbl flm (Genericks UK Ltd.) – Setralini hydrochloridum 55,95 (= 50 mg sertralínu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum, selektívny inhibitor spätného vychytávania sérotonínu, kt. sa používa v th. depresií a obsedantno-kompluzívnych stavov; →*sertralín*.

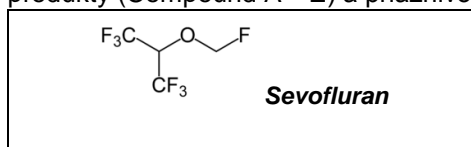
Sertranat 50 a 100 mg[®] tbl flm (Actavis Group) – Setralin 50 al. 100 ako mg sertralínhydrochlorid v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum, selektívny inhibitor spätného vychytávania sérotonínu, kt. sa používa v th. depresií a obsedantno-kompluzívnych stavov; →*sertralín*.

Setegis 1, 2, 5 al. 10 mg[®] tbl (Egis Pharmaceuticals Plc.) – Terazosini hydrochloridum dihydricum 1,187; 2,374; 5,935 al. 11,87 mg (= 1, 2, 5 al. 10 mg terazosínu) v 1 tbl. Selektívny antagonist α_1 -adrenergických receptorov, antihypertenzívum, urologikum, kt. sa používa v th. hypertenzie a benígnej hyperplázie prostaty; →*terazosín*.

Sertron 4 a 8 mg[®] tbl flm (VULM a. s.) – Ondasetroni hydrochloridum dihydricum 5 al. 10 mg (= 4 a 8 mg ondasetrónu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antiemetikum; →*ondasetrón*.

sevoflurán -- inhalačné anestetikum zo skupiny fluránov. $C_4H_3OF_7$, M_r 200,1. Má hypnotické, ale len slabé analgetické a myorelaxačné účinky. Při koncentrácii 1 vol. % v alveoloch je jeho koncentrácia v plazme 0,65 vol. % Malá rozpustnosť podmiňuje rýchle zaspávanie a prebúdzanie z narkózy. Min, alveolárna koncentrácia je 2 %. Sevoflurán je preto menej účinný ako izoflurán. Nedráždi sliznice a

má príjemný zápach podobný éteru, používa sa preto aj u detí. Metabolizuje sa z 3 – 5 %, pričom sa okrem hexafluórizopropanolu uvoľňuje fluorid. Tieto produkty vykazujú nefrotoxickosť. Sevoflurán reaguje s adsorbenciom vo filtri polouzavretého anestetického prístroja, pričom vznikajú odpadové produkty (Compound A—E) a priaznivo sa ovplyvňuje narkóza.

Sevorane® vap inl (Abbott Laboratories) – Sevofluranum 250 ml v rozt. na inhaláciu. Inhalačné anestetikum; → *sevoflurán*.

Sevredol 10 a 20 mg® tbl film (Mundipharma) – Morphini sulfas pentahydricus 10 al. 20 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Analgetikum, anodynum; → *morfin*.

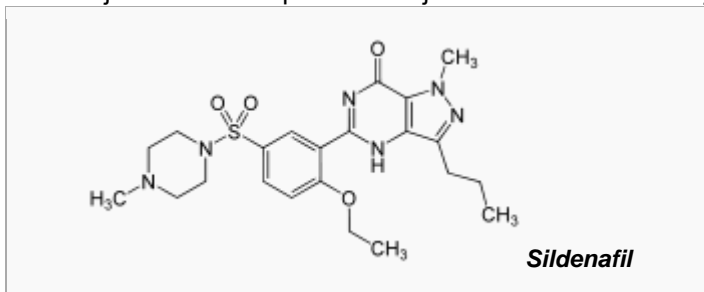
Shewanella putrefaciens – gramnegatívna, nefermentujúca palička z čeľade *Alteromonadaceae*, izolovaná z kontaminovaných rán a pri ťažkých sepsách.

Shigella – rod z čeľade *Enterobacteriaceae*, ku ktorému patria gramnegatívne, nepohyblivé, aerobné paličky. Kmene tohoto rodu sú obligátne patogénne pre človeka a primáty. Baktérie sa prenášajú fekálno-orálnou cestou, najmä špinavými rukami, vodou a potravou. Podľa antigénovej štruktúry a biochemických vlastností sa delí na 4 druhy: *S. dysenteriae* (skupina A), ktorá má až 10 typov, *S. flexneri* (skupina B), má 6 typov, *S. boydii* (skupina C), má 15 typov a *S. sonnei* (skupina D) (má len 1 typ, vo fáze S alebo R, príp. v oboch fázach naraz). Šigely sú pôvodcami dyzentérie. Pramením nákazy je človek. Uvádza sa, že je to „choroba špinavých rúk“. *S. dysenteriae* sérotyp 1 produkuje šigatoxín, ktorý má enterotoxickú a neurotoxickú aktivitu. V našich podmienkach najčastejším pôvodcom dyzentérie je *S. sonnei*.

Sibutramin-Teval 10 mg® cps dur (Teva Pharmaceuticals s. r. o.) – Monohydrát sibutramíniumchloridu 10 mg (= 8,37 mg sibutramínu). Liek na th. obezity; → *sibutramín*.

Siccaproct® tint opo (Ursapharm Arzneimittel) – Dexpanthenolum 30 mg + alkohol polyvinylicus 14 mg v 1 ml ochej instilácie. Oftalmologikum, kt. sa používa pri vysychaní spojovky a rohovky, pri poruche tvorbe sĺz, napr. pri nedovieraní mihalníc; → *dexpantenol*.

sildenafil – 1-[4-etoxy-3-(6,7-dihydro-1-metyl-7-oxo-3-propyl-1*H*-pyrazolo[4,3-*d*]pyrimidin-5-yl)fenyl-sulfonyl]-4-metylpiperazínncitrát, C₂₂H₃₀N₆O₄S, Mr 474,6 (báza); inhibítor cGMP špecifickej fosfodiesterázy typu 5, enzýmu, kt. reguluje prietok krvi pohlavným údom. Do praxe sa zaviedol r. 1998 v th. erektilnej dysfunkcie. Po podaní p. o. je jeho biol. dostupnosť 40 %, metabolizuje sa v pečeni (CYP3A4, CYP2C9), polčas je 3 – 4 h, vylučuje sa stolicou (80 %) a močom (13 %). Po tučnom jedle sa vrchol plazmatickej koncentrácie oneskoruje na 1 h a klesá o 1/3.

Sildenafil chráni cGMP pred degradáciou cGMP špecifickou fosfodiesterázou typu 5 (PDE5) v dutinkatých telesách (corpus cavernosum). Oxid dusný v kavernózných telesách pohlavného údu sa viaže na receptory enzýmu guanylátcyklázy, čo má za následok zvýšenie obsahu cGMP a relaxáciu hladkej svaloviny (vazodilatáciu aa. helicinae), a tým zvýšenie prietoku krvi dutinkatými

telesami penisu a erekciu. Mechanizmus účinku NO zahŕňa relaxačný faktor odvodený z endotelu (EDRF). Za objasnenie tohto mechanizmu bola udelená r. 1998 Nobelova cena R. F. Furchgottovi.

Sildenafil je mohutný inhibítor PDE5, kt. je zodpovedný za degradáciu cGMP v corpus cavernosum. Molekulová štruktúra sildenafilu sa podobá cGMP, čím sa vysvetľuje kompetitívna väzba na PDE5 v corpus cavernosum, zvýšenie obsahu cGMP a zvýšená erekcia. Bez sexuálnej simulácie a nedostatočnej aktivácie systému NO/cGMP sildenafil erekciu nevyvoláva.

Indikácie – th. erektilných dysfunkcií u mužov, skúšal sa v th. pľúcnej hypertenzie, edému pľúc a preťaženia pravého srdca pri výškovej chorobe.

Kontraindikácie – súčasné užívanie oxidu dusného, organických nitritov a nitrátov, ako je nitroglycerín, nitroprusid sodný, amylnitrit; ťažká hepatopatia, nefropatia, hypotenzia, čerstvý iktus a akút. ischemia myokardu, hereditárne degeneratívne choroby sietnice vrátane genetickej poruchy sietnicovej fosfodiesterázy; muži, u kt. je nežiaduci koitus pre kardiovaskulárne rizikové faktory.

Nežiaduce účinky – bolesti hlavy, erytém, dyspepsia, kongescia nosa a poruchy videnia vrátane fotofóbie a hmlistého videnia, cyanopsie a straty periférneho videnia, neareritická predná ischemická neuropatia zrkového nervu. Zriedka sa dostavuje priapizmus, hypotenzia, infarkt myokardu, komorové arstmie, iktus, zvýšený vnútroočný tlak a náhla strata sluchu.

Interakcie – opatrnosť je žiaduca pri súčasnom užívaní inhibítorov proteázy v th. AIDS (inhibujú metabolizmus sildenafilu) a alfablokátorov (hypotenzia, kt. však nevzniká, ak sa liek podá s odstupom 4 h a viac).

Prípravky – Revatio[®], Viagra[®]. Alternatívou th. erektilných dysfunkcií je tadalafil (Cialis[®]) a vardenafil (Levitra[®]).

Simdax 2,5 mg/ml[®] con inf (Abbott Laboratories) – Levosimendanum 2,5 mg v 1 ml koncentrátu na prípravu infúzneho rozt. Kardiotonikum; →*levosimendán*.

Simgal 10, 20 a 40 mg[®] tbl flm (Ivax Pharmaceuticals) – Simvastatinum 10, 20 al. 40 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Simulect 20 mg[®] plv iio (Novartis Pharma A/G) – Basiliximabum 20 mg prášku na inj.,. Rozt. Al. infúzny rozt. V 1 fľaštičke (= 4 mg v 1 ml rekonštituovaného rozt.). Špecifické imunosupresívum; →*baziliximab*.

Simvacard 5, 10, 20 a 40[®] tbl flm (Zentiva, Česko) – Simvastatinum 5, 10, 20 al. 40 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reductázy, antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Simvastatin Arrow 10, 20, 40 a 80[®] tbl flm (Arrow Genetice Limited) – Simvastatinum 10, 20, 40 al. 80 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reductázy, antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Simvastatin Aurobindo 10, 20 a 40[®] tbl flm (Aurobindo Pharma Limited) – Simvastatinum 10, 20 al. 40 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reductázy, antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Simvastatin Bluefish 10, 20 a 40[®] tbl flm (Bluefish Pharmaceuticals AB) – Simvastatinum 10, 20 al. 40 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reductázy, antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Simvastatin FP 10[®] tbl flm (Farmaprojects SA) – Simvastatinum 10 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reductázy, antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Simvastatin-ratiopharm 10, 20 a 40[®] tbl flm (ratiopharm) – Simvastatinum 10, 20 al. 40 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reductázy, antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Simvor 5, 10, 20 a 40[®] tbl flm (Ranbaxy UK Ltd.) – Simvastatinum 5, 10, 20 al. 40 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reduktázy, antihyperlipoproteinemikum; →*simvastatín*.

Sindaxel[®] con inf (Sindan S. a. r. l.) – Paclitaxelum 6 mg v 1 ml infúzneho koncentrátu. Cytostatikum; →*paklitaxel*.

Sindronat 400 mg[®] cps (Sindan S. a. r. l.) – Dinatrii clodronas tetrahydriicus 500 mg (= 400 mg dinatrii clodronas anhydricus) v 1 cps. Bisfosfonát; →*klodronát*.

Sinecod[®] sir (Novartis, s. r. o.) – Butamirati dihydrogenocitras 1,5 (0,15 %) v 1 ml sirupu. Antitusikum; →*butamirát*.

Singulair 10[®] tbl flm (Merck Sharp & Dohme B. V.) – Montelukastum natricum 10,4 mg (10 mg voľnej kyseliny) v 1 tbl. obalenej filmom; →*montelukast*.

Singulair 4 a 5[®] tbl mnd (Merck Sharp & Dohme B. V.) – Montelukastum natricum 4,16 al. 5,2 mg (= 4 al. 5 mg voľnej kyseliny) v 1 žuvacej tbl.; →*montelukast*.

Sinupret[®] gtt por a tbl (Bionorica Arzneimittel) – Kvapky: Gentianae radix 0,2 g + Primulae flos cum calyce 0,6 g + Rumicis acetosae herba 0,6 g + Sambuci flos 0,6 g + Verbenae herba 0,6 g v 100 g lieku Tbl.: Gentianae radix 6 mg + Primulae flos 18 mg + Ramicis herba 18 mg + Sambuci flos 18 mg + Verbenae herba 18 mg v 1 obalenej tbl. Fytofarmakum, sekretolytikum, kt. sa používa v th. sinusitid a zápalov dýchacích ciest jako podporná th. při antibakteriovej th.

sinus cervicalis – dutina, ktorá vzniká medzi rastúcim druhým žiabrovým oblúkom a povrchom ostatných →*žiabrových oblúkov*.

sinus coronarius – vencovitý splav srdca, hrubý žilový kmeň srdca vyúsťujúci do pravej predsieni. Prebieha na zadnej strane v sulcu coronarius sinister. Do sinus coronarius vúsťujú ďalšie žily srdca – v. cordis magna (v. posterior ventriculis sinistri), v. cordis media, v. cordis parva, v. obliqui atrii sinistri; →*sinus venosus*. 136, 140

sinus lactiferi – rozšírené časti mliekovodov (duktus lactiferi), v ktorých sa shromažďuje u dojčiacich žien mlieko. 333

sinus obliquus pericardii – šikmý splav osrdcovníka, ktorý vzniká tým, že veľké žily – v. cava superior, v. cava inferior a 4 vv. pulmonales – menia počas vývoja vzájomnú polohu, pričom sa perikard posuvy a vzniká záhyb; →*vývoj perikardu*.

sinus transversus pericardii – priečny splav osrdcovníka, ktorý vzniká jako malý priestor v perikardovej dutine tým, že sa tesne priblíži artériový a venózný koniec srdcovej rúry, ktoré sa fixujú k perikardu; →*vývoj perikardu*.

sinus urogenitalis – predná časť rozdelenej kloaky, základ močového mechúra a uretry. V kraniokaudálnom smere sa dá rozdeliť na 3 oddieli: **1. kraniálny oddiel** tvorí vezikouretrálny základ (**pars vesicourethralis**); z jeho rozšírenej časti sa vyvíja močový mechúr, z dolnej zúženej časti celá urethra feminina a pars intramuralis a horný úsek pars prostatica urethrae masculinae; z vezikouretrálneho základu vybieha ductus allantoideus, ktorý obliteruje na fibrózny pruh (*urachus*), spájajúci močový mechúr s pupkom; zo strán ústia do mínusu obidva Wolffove vývody, z ktorých sa u chlapcov vyvíjajú odvodné pohlavné cesty; **2. stredný oddiel** tvorí pelvická časť (**pars pelvica**): v plode ženského pohlavia sa z nej vyvíja časť základu pre vestibulum vaginae, v plode mužského pohlavia ďalšia časť uretry (pokračovanie pars prostatica a pars membranaceae urethrae); **3. kaudálny oddiel** tvorí falická časť (**pars phallica**), z ktorej sa u ženy formuje časť vestibulum vaginae, kým u muža urethra penisu (*pars spongiosa urethrae*).

sinus venosus – žilový splav, veľká štvoruholníková dutina, z ktorej sa vyvíja predsieň na žilovom strane srdca u chordát. U ľudí je distiktná len v embryovom štádiu, kedy sa nachádza medzi dvoma

dutými žilami. U dospelého človeka je inkorporovaná do steny pravej predsieni a utvára sinus venarum, ktorý oddeľuje od zvyšku predsieni crista terminalis. V embryu tenké steny sinus venosus sa spájajú dole s pravou komorou a mediálne s ľavou predsieňou, zvyšok však ostáva voľný a nemení svoju veľkosť. Prijíma krv z v. vitellina, v. umbilicalis a v. cardinalis communis. Pôvodne sa vzniká ako párová štruktúra, neskôr sa spája len s pravou predsieňou. Ľavá časť sa zmenšuje a utvára príp. sinus coronarius a v. obliqua ľavej predsieni, kým pravá časť ostáva inkorporovaná do pravej predsieni a utvára sinus venarum. Vo včasnom období vývoja, počas splývania dvoch srdcových rúr do jednej, sa ich kaudálne konce spájajú najneskoršie a rohy sinus venosus ostávajú nespojené. Sinus venosus sa otvára do primitívneho átria. **Pravý roh sinus venosus rastie rýchlejšie ako ľavý.** Následkom toho sa jeho otvor posúva doprava a vyúsťuje do tej časti átria, ktorá sa stane pravou predsieňou. Oválny otvor sinus venosus do predsieni sa dotáva do vertikálneho smeru. Jeho okraje sa projikujú do pravej predsieni ako pravá a ľavá venózna chlopňa (**valvula venosa dextra et sinistra**). Kraniálne okraje obidvoch chlopní sa neskoršie spoja a tvoria **septum spurium**. Sínoatriálny otvor sa rozšíri natoľko, že pravý roh sinus venosus sa vtiahne do steny pravej predsieni a stane sa jej súčasťou. Septum spurium zostane ako vyvýšený hrebeň, **crista terminalis**. Tvorí hranicu medzi vlastnou časťou predsieni, ktorej vnútorný povrch je zriadený prítomnosťou musculi pectinati, a sínusovou časťou s hladkou stenou. Pravá žilová chlopňa regreduje a zaniká. Pravá žilová chlopňa sa stane chlopňou sinus coronarius (valvula sinus coronarii). V skoršom období vývoja pritekala krv do pravého a ľavého rohu sinus venosus z vv. vitellinae, vv. umbilicales a vv. cardinales communes. Počas ďalšieho vývoja obliteruje koncová časť ľavej umbilikálnej a ľavej vitelinnej žily. Preto sa zmenší ľavý roh sinus venosus. V neskoršom období sa jeho proximálna časť stane **sinus coronarius**, ktorý dostáva krv z vv. coronariae. Do ľavej predsieni vyúsťuje najprv jednotná **v. pulmonalis**. Jej stenu postupne vťahuje a absorbuje rozširujúca sa stena ľavej predsieni, až kým jej 4 hlavné prítoky samostatne nevyúsťujú do tejto predsieni. Následkom toho je stena ľavej predsieni v blízkosti vyústenia pulmonálnych žíl hladká, pretože jej stavebný materiál pochádza zväčša zo steny pôvodne jednotnej pľúcnej žily a začiatku jej hlavných prítokov. Ostatná časť ľavej predsieni je zriadená prítomnosťou mm. pectinati. Pravá a ľavá aurikula sa vyvinú neskoršie ako divertikulá steny príslušnej pravej a ľavej predsieni.

Siofor 500, 850 a 1000[®] tbl flm (Berlin-Chemie AG, Menarini) – Metformini hydrochloridum 500, 850 al. 1000 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Perorálne antidiabetikum; → *metformín*.

Siranin 70 mg[®] tbl flm (Gedeon Richter Plc.) – Kyselina alendronová 70 mg (= 91,39 mg trihydrátu natriumalendronátu) v 1 tbl. obalenej filmom; → *alendronát*.

Sirdalud 2 a 4 mg[®] tbl (Novartis s. r. o.) – Tizanidini hydrochloridum 1,288 al. 4,576 mg (2 al. 4 mg tizanidínu) v 1 tbl. Agonista α_2 -adrenergických receptorov, centrálne pôsobiace myorelaxancium; → *tizanidín*.

situs → *poloha plodu*.

sklerotóm – dorzomediálna časť prvosegmentu, ktorá pri diferenciácii (od začiatku 4. týžd. vývoja zárodku) nadobúda charakter mezenchýmu, zahusťuje sa okolo chordy a dáva základ osového skeletu (stavce, žebra, sternum, lebková báza).

Smecta[®] plv sus (Beaufour Ipsen International) – Diosmectinum 3 g v 1 vrecku. Antidiaroidikum, adsorbencium; → *diozmektín*.

Smithov-Lemliho-Opitzov syndróm – autozómovo recesívne dedičná metabolická choroba vyvolaná mutáciou génu pre 7-dehydrocholesterolreduktázu (*DHCR7*). Klinicky sa prejavuje kraniofaciálnymi a kostrovými anomáliami, anomáliou genitálií, hypotóniou a psychomotorickou retardáciou. Podstatou choroby je neschopnosť syntetizovať dostatočné množstvá cholesterolu a odvodených steroidov (žlčové kyseliny, steroidové hormóny). V plazme sú znížené hodnoty cholesterolu a jeho prekurzorov, 7-dehydrocholesterolu (7-DHC) a 8-dehydrocholesterolu (8-DHC). Analogický nález

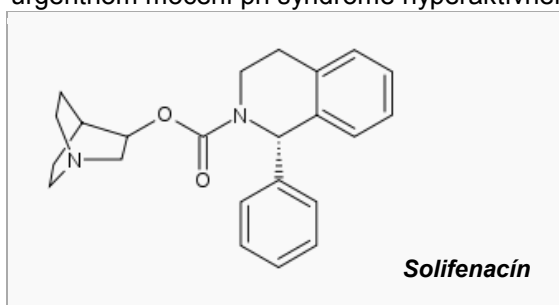
v plodovej vode umožňuje prenatalnú diagnostiku. Hodnoty 7-DHC a pomer 7-DHC/celkový cholesterol v plodovej vode bývajú zvýšené. Plynovou chromatografiou s hmotnostnou spektrometriou sa dá stanoviť 7-DHC v plodovej vode už v 13. týžd. gravidity. Znížené bývajú hodnoty nekonjugovaného estriolu v sére a plodovej vode. Dg. choroby sa dá potvrdiť molekulovou analýzou génu *DHCR7*, a to metódou PCR a sekvenovaním DNA izolovanej z amniocytov alebo buniek chóriových klkov. Sonograficky sa dá dg. postihnúť plodov s malformáciou orgánov a plodov s karyotypom 46,XY a ženskými vonkajšími genitáliami.

smolka – mekónium, obsah čriev plodu, ktorý sa tvorí z odlúpených buniek, žlčového farbiva a hlienu. Tráviaca rúra plodu neobsahuje baktérie.

Solian 100, 200 a 400 mg[®] tbl flm (Sanofi-Synthelabo) – Amisulpridum 100, 200 al. 400 mg v 1 tbl. Psychofarmakum; →*amisulprid*.

Solian[®] sol por (Sanofi-Synthelabo) – Amisulpridum 100 v 1 ml perorálneho rozt. Psychofarmakum; →*amisulprid*.

solifenacín – 1-azabicyklo[2.2.2]okt-8-yl (1S)-1-fenyl-3,4-dihydro-1*H*-izochinolín-2-karboxylát, C₂₃H₂₆N₂O₂, M_r 362,465; antagonist muskarínových receptorov, močové spazmolytikum. Zabraňuje väzbu acetylcholínu na muskarínové M₃ receptory, a tým znižuje tonus hladkej svaloviny močového mechúra. Po podaní p. o. je jeho biol. dostupnosť 90 %, na plazmatické proteíny sa viaže 98 %, metabolizuje sa v peeni (CYP3A4), poločas je 45 – 68 h, vylučuje sa močom (69 %) a stolicou (23 %). Používa sa v symptomatickej th. akút. inkontinencie a/al. polakizúrie, pri častom a urgentnom močení pri syndróme hyperaktívneho močového mechúra (Vesicare[®]).

Solmucol[®] sir (IBSA) – Acetylcysteinum 200 mg v 10 ml sirupu. Expektorans, mukolytikum; →*acetylcystein*.

Solu-Medrol 40, 125, 250, 500 a 1000 g[®] plv iol (Pharmacia & Upjohn) – Methylprednisoloni natrii succinas 40, resp. 62,5 mg/ml. Kortikoid na systémové použitie; →*metylprednizón*.

Solutio acidi borici 3 %[®] sol der (VULM a. s.) – Acidum boricum 3,0 g v 100 ml rozt. Používa sa na povrchovú dezinfekciu kože, má aj slabé protizápalové účinky; →*kyselina boritá*.

Solvolan[®] sir (Krka d. d.) – Ambroxoli hydrochloridum 15 mg v 5 ml sirupu (1 dávkován lyžica). Expektorans, mukolytikum; →*ambroxol*.

Solvolan[®] tbl (Krka d. d.) – Ambroxoli hydrochloridum 30 mg v 1 tbl. Expektorans, mukolytikum; →*ambroxol*.

Somatuline Autogel 60, 90 a 120 mg[®] sol inj (Beaufour Ipsen International) – Lankreotid 60, 90 al. 120 mg (vo forme lancreotidi acetat). Analóg somatostatínu podobný oktreetidu, kt. sa používa v dlhodobej th. akromegálie s abnormálnymi hodnotami cirkulujúceho rastového hormónu po chir. th. al. rádioterapii; →*lancreotid*.

Somatuline P. R.[®] plv inj (Beaufour Ipsen International) – Lankreotid 30 mg suchej substancie v 1 liekovke. Analóg somatostatínu podobný oktreetidu, kt. sa používa v dlhodobej th. akromegálie

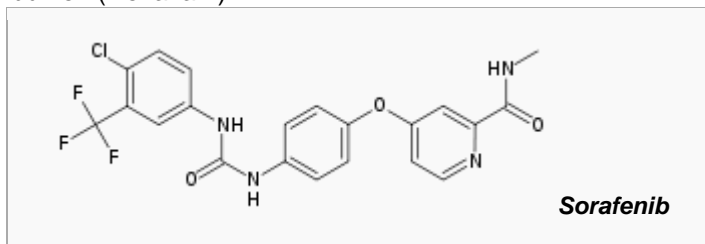
s abnormálnymi hodnotami cirkulujúceho rastového hormónu po chir. th. al. rádioterapii;
→*lankreotid*.

Somavert 10, 15 a 20 mg[®] plv iol (Pfizer Europe MA EEIG) – Pegvisomant 10, 15 al. 20 mg v 1 inj. Liekovke (1 ml obsahuje 10 mg pegvisomantu). Antagonista receptorov somatotropínu, kt. sa používa v dlhodobej th. akromegálie s abnormálnymi hodnotami cirkulujúceho rastového hormónu po chir. th. al. rádioterapii; →*pegvisomant*.

somity →*prvosegmeny*.

Sonata 10 mg[®] cps dur (Meda AB) – Zaleplon 10 mg v 1 tvrdej cps. Hypnotikum podobné benzodiazepínu; →*zaleplón*.

sorafenib – 4-[4-[[4-chlór-3-(trifluórmetyl)fenyl]karbamoylamino]fenoxy]-*N*-metyl-pyridín-2-karboxamid. C₂₁H₁₆ClFN₄O₃, M_r 464,825; nízkomolekulový inhibitor rozličných tyrozínkinázových proteínkináz. (Proteínkinázy sú hyperaktívne v nádorových bunkách. Patria sem Raf-kinázy, rastový faktor odvodený z trombocytov (PDGF), receptor 2 a 3 kináz VEGF a c-Kit receptor faktora kmeňových buniek.) Sorafenib atakuje dráhu proteínkinázu aktivovanú mitogénom (MAP kinázu). Biol. dostupnosť sorafenibu je 29 – 49 %, na plazmatické proteíny sa viaže 99,5 %, metabolizuje sa v pečeni oxidáciou a glukuronidáciou (CYP3A4), polčas je 25 – 48 h, vylučuje sa stolicou (77 %) a močom (19 %). Podáva sa pri prim. hepatocelulárnom karcinóme a karcinóme z obličkových buniek (Nexavar[®]).

Sorbifer Durules[®] tbl film (Egis Pharmaceuticals Plc.) – Ferrosi sulfas 32 mg (= 40 mg Fe²⁺) + Acidum ascorbicum 60 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antianemikum, prípravok železa s vitamínom C; →*železo*.

Sorbimon 20 a 40 mg[®] tbl (ratiopharm) – Isosorbidi mononitras 2é al. 40 mg v 1 tbl. Vazodilatans, antianginózum; →*izosorbiddinitrát*.

Sortis 10, 20, 40 a 80 10 mg[®] tbl film (Pfizer Europe MA EEIG) – Atorvastatinum 10, 20, 40 al. 80 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor HMG-CoA reductázy, antihyperlipoproteinemikum; →*atorvastatín*.

Sotalex 160 mg a Sotalex Mite 80 mg[®] tbl (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Sotaloli hydrochloridum 80 al. 160 mg v 1 tbl. Neselektívne betalytikum, antiarytmikum, antihypertenzívum, kardiakum; →*sotalol*.

Spasmed 5 a 15 mg[®] tbl film (Pro.Med.CS Praha) – Trospii chloridum 5 al. 15 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Spazmolytikum, anticholínergikum, kt. sa používa v th. polakizúrie, nykturie a inkontinencie moču pri funkčných poruchách močového mechúra a pri dráždivom močovom mechúri; →*trospium*.

Spasmopan[®] sup (Zentiva, Česko) – Paracetamolom 500 mg + Codeini dihydrogenophosphas hemihydricus 19,2 + Pitofenoni hydrochloridum 10,5 mg + Fempiverinii bromidum 0,1 mg v 1 čapíku. Kombinované nesteroidové antiflogistikum, spazmolytikum, analgetikum, kt. sa používa pri spastických bolestiach hladkého svalstva (spazmy GIT, žlčníkové al. obličkové koliky, tenezmy močového mechúra), pri spastickej dysmenorei, spazmoanalgézií pred inštrumentálnymi vyšetreniami a po nich.

sperma – semeno, semenná tekutina, ktorá sa vylúči z penisu pri vyvrcholení (**ejakulácia**). Po ejakulácii spermy z uretry sa semenná tekutina nazýva **ejakulát**. Ejakulát je sivobiela hlienovitá tekutina, slabo alkalickéj reakcie a charakteristického zápachu. Obsahuje výlučky žliaz odvodných pohlavných ciest (prostaty a semenných vačkov), pohyblivé spermie normálnej stavby (na vrchole mužskej plodnosti asi 100 miliónov/ml) a rôzne množstvo nezrelých alebo abnormálnych spermií. U zdravého muža môže byť v sperme maximálne 10 % abnormálnych spermií (vyšší podiel ohrozuje plodnosť). Spermie tvoria asi 0,5 % objemu semennej tekutiny.

Ejakulát sa pri oplodňujúcej súloží (3 – 4 ml po piatich d pokoja) dostane do vagíny ženy. Obsahuje 150 – 400 miliónov spermií. Počet spermií v ostatnom čase klesá. Mierne alkalická reakcia ejakulátu zabezpečuje pohyblivosť spermií v kyslom prostredí pošvy.

Pošvy spermie migrujú aktívnym pohybom do kanála krčka maternice, kde je alkalické prostredie. Odtiaľ pokračujú cez dutinu maternice do obidvoch vajíčkovodov. Z miliónov spermií tam prenikne len niekoľko tisíc. Maternica a vajíčkovody sa aktívne zúčastňujú na transporte a tzv. kapacitácii spermií. Transport spermií z pošvy do vajíčkovodu je oveľa rýchlejší ako ich vlastná pohyblivosť. Pohyb spermií urýchľujú kontrakcie uterotubárnej svaloviny vplyvom prostaglandínov aj prúdenie tubulárnej tekutiny s pohybom riasiniek tuárneho epitelu. Pohyb spermie pomocou bičička sa uplatňuje až v blízkosti oocyty.

Oplodňujúca schopnosť spermií sa odhaduje na 24 – 48 h, ale dĺžka fertility spermií je krajšia ako zachovateľnej schopnosti ich pohybu. In vitro možno uchovať spermie s oplodňovacou schopnosťou aj niekoľko d.

Spermie odobraté z ejakulátu nie sú schopné oplodniť vajcovú bunku. Počas ich transportu cez uterus a tuba uterina prebehne proces, ktorým spermie získajú oplodňovaciu schopnosť. Tento proces sa nazýva **kapacitácia spermií**. Tú môžu vyvolať aj in vitro tzv. kapacitačné faktory. Pri kapacitácii sa odstráni z plazmatickej membrány glykoproteínová vrstvička a plazmatické proteíny z oblasti nad akrozómom.

Primárne zmeny kapacitácie spermií prebiehajú len v bunkovej membráne. Následkom kapacitácie spermií je ich aktivácia a príprava na → **akrozómovú reakciu**.

spermatidy – vývojové štádium spermatocytov s \varnothing 8 μm . Ide o malú guľatú bunku v luminálnej vrstve semenotvorného epitelu, z kt. sa v procese spermatohistogenézy tvorí spermia. Vývojovo pokročilejšie formy sa posúvajú čoraz bližšie k priesvitu kanálika. Spermatidy ležia v záhyboch priesvitového povrchu Sertolihových buniek, často sú pokope, tvoria skupinky.

spermiocyto-genéza → *spermatocytogenéza*.

spermatocytogenéza – spermiocyto-genéza, celý proces vývoja mužských pohlavných buniek od spermatogónií po spermatidy. Zahŕňa mitotické a meiotické delenie rôznych vývojových štádií pohlavných buniek.

spermatocyty – vývojové formy mužských pohlavných buniek, ktoré sa tvoria zo spermatogónií.

Primárne spermatocyty merajú asi 20 μm . Vstupujú do 1. meiotického delenia, ktoré trvá asi 3 týžd. Tým sa začína obdobie zrenia. Najdlhšia je profáza 1. meiotického delenia (trvá asi 16 d), ostatné fázy delenia prebehnú rýchlejšie. Výsledkom 1. meiotického delenia sú **sekundárne spermatocyty (prespermatidy)**. Majú už haploidný počet chromozómov a sú menšie (asi 12 μm). Po krátkej interfáze sa delia v 2. meiotickom delení na → **spermatidy**. Nezrelé mužské opohlavné bunky sú v priebehu ich diferenciácie pospájané navzájom prostredníctvom cytoplazmatických mostíkov. Tie zabezpečujú rovnaké vybavenie cytoplazmy dcérskych buniek aj po ich delení, ako aj časovú koordináciu vo vývoji pohlavných buniek. Preto pri dozrievaní súpermií v rôznych oblastiach stočených kanálikov semenníka vznikajú cyklické vlny.

spermatogónie – primitívne (nezrelé) formy mužských pohlavných buniek, ktoré spolu so Sertolihovými podpornými bunkami tvoria až do puberty stenu semenotvorných kanálikov testis. Sú v pokojovom štádiu a v malom množstve. V puberte sa tieto nediferencované bunky malých rozmerov (10 – 15 μm) začínajú deliť. Ich intenzívnym mitotickým delením sa začína obdobie množenia, pričom vznikajú dva typy buniek: **1. kmeňové bunky (spermatogonie A)**, ktoré predstavujú zásobárňu pre vznik nových spermatogónií; **2. spermatogonie B**, ktoré sa alej diferencujú a tvoria základ pre vývojovo vyššie formy mužských pohlavných buniek; → *spermatocyty*.

spermia – spermatozoid, spermatozoon, mužská pohlavná bunka. Vytvára sa v semenníkoch a jej vývoj trvá asi 10 týždňov. Po vniknutí do vagíny prežívajú asi 2 d a bičíkom sa posúvajú smerom k vajíčku, ktoré následne oplodnia (koncepcia). Keď sa spermia nedostane do vagíny, rýchlo zahynie. V hlavičke spermie sa nachádza dedičná informácia. V 1 ml je asi 50 – 100 miliónov spermíí.

Spermia sa skladá z hlavičky, strednej časti a bičíka. Celková dĺžka je asi 60 μm . Je to bunka schopná aktívne sa pohybovať. **Hlavička spermie** (dĺžka 4 μm , šírka 2 μm) tvorí jadro s kondenzovaným chromatinom, obsahujúcim genetický materiál otca. Vysoko kondenzovaný chromatin ochraňuje genóm jadra pred poškodením počas transportu spermíí. Spredu má hlavička oválny tvar, z boku je hruškovitá. Na prednej časti hlavičky spermie je **akrozóm s čiapočkou**, pokrývajúcou asi 2/3 jadra. Čiapočka nad jadrom má vonkajšiu a vnútornú membránu, v priestore medzi nimi sú uskladnené enzýmy akrozómu (hyaluronidáza, proteázy, neuraminidáza a i.). Enzýmy akrozómu pomáhajú prenikaniu spermie cez obaly oocyty. Celú hlavičku podobne ako strednú časť a bičík spermie, obaľuje plazmatická membrána. Na bunčkovú membránu spermie sa viažu špecifické proteíny a glykoproteíny, ktoré zabraňujú aj predčasnemu uvoľneniu akrozómových enzýmov a zhlukovaniu spermíí.

Stredná časť spermie má krčok a spojovaciu časť. **Krčok** spermie, v ktorom leží proximálny centriol, je pokračovaním hlavičky. Po obvode krčka je 9 pozdĺžne prebiehajúcich, priečne segmentovaných chord. **Spojovacia časť** sa začína distálnym centriolom a končí sa prstencovitým útvarom (**anulus**). Distálny centriol je bazálnym telieskom osového vlákna. **Osové vlákno (axonéma)** prechádza stredom spojovacej časti a má stavbu podobnú kinocílii (9 dvojíc periférnych a jedna dvojica centrálnych mikrotubulov). Okolo osového vlákna sú obvodové vlákna – 9 pozdĺžnych nesegmentovaných (hladkých) chord. Podstatnou zložkou spojovacej časti sú závitnicovo usporiadané mitochondrie – **mitochondriová pošva** – obaľujúca proximálny úsek osového vlákna. Mitochondrie tvoria pohybové centrum bičíka spermie, v ktorom sa chemická energia premieňa na energiu kinetickú. Stredný úsek spermie je dlhý asi 5 μm a hrubý asi 0,8 μm .

Bičík spermie má časť hlavnú (**pars principalis**) a koncovú (**pars terminalis**). Stredom bičíka prebieha osové vlákno ako pokračovanie osového vlákna strednej časti spermie. Hlavná časť bičíka má dĺžku asi 45 μm a hrúbku asi 0,5 μm . Osové vlákno v nej obaľuje 9 obvodových hladkých chord a fibrózna pošva. Koncová časť bičíka je dlhá asi 5 μm a hrubá asi 0,2 μm ; tvorí ju len osové vlákno obalené plazmatickou membránou.

Spermie sa na konci spermiogenézy vnášajú hlavičkami do záhybov v priesvitovom povrchu podporných **Sertolihových buniek**. Chvostíky spermíí vyčnievajú do priesvitu stočených semenotvorných kanálikov semenníka (**tubuli seminiferi contorti**). Zo záhybov Sertolihových buniek sa spermie uvoľnia do priesvitu kanálika. Ešte nie sú schopné aktívneho pohybu. Pasívne putujú tokom tubulárnej tekutiny do rovných kanálikov semenníka (**tubuli seminiferi recti**) a odtiaľ do **rete testis**. Potom sa spermie presunú do nadsemenníka cez **ductuli efferentes**. V nadsemenníku (**epididymis**) počas 2 týždňov spermie dozrievajú. Sekrét buniek ductus epididymidis, kde sa spermie zhromažďujú, má kyslý charakter, čo bráni ich aktívnemu pohybu. **Kanál nadsemenníka** predstavuje **rezervoár spermíí**. Ak nenastane ejakulácia, spermie v nadsemenníku zaniknú. Pri ejakulácii sa silnými kontrakciami svaloviny semenovodu (**ductus deferens**) spermie rýchlo presúvajú do ductus ejaculatorius a odtiaľ

do močovej rúry (**urethra**). Tu sa už spermie aktívne pohybujú v semennej tekutine. Do ductus ejaculatorius ústia semenné mechúriky (**vesiculae seminales, glandulae vesiculosae**). Do uretry vyúsťujú vývody prostaty. Sekréty semených mechúrikov a prostaty majú alkalickú reakciu, čo zabezpečuje aktívny pohyb spermií. Výlučky žliaz tvoria tekuté prostredie s dôležitými látkami vyživujúcimi a ochraňujúcimi spermie (napr. obsahujú až 3-krát viac glukózy ako krvná plazma). V sekréte prostaty sú aj *prostaglandíny*, *spermín* a **spermidín** (posledné dve látky dávajú semennej tekutine charakteristickú arómu).

Do uretry vylučujú silno **alkalický hlien** aj glandulae urethrales et bulbourethrales. Tým udržujú pH uretry v prospech dobrej pohyblivosti spermií a uľahčujú pohyb semennej tekutiny. V alkalickom prostredí sa spermie pohybujú pomocou bičička a rotácie hlavičky okolo jej dlhej osi. Rýchlosť pohybu závisí od prostredia; je to priemerne 2 – 3 mm/min.

spermicídy -- prípravky (krémy, želé) ničiace spermie užívané na antikoncepciu.

spermiogenéza – vznik a vývoj spermií v semenotvorných kanálikoch (tubuli seminiferi contorti) semenníkov; trvá 64 – 67 d. Prebieha nepretržite od puberty do konca života muža. Radia a stimulujú ju gonadotropné hormóny adenohipofýzy: FSH a LH. FSH udržiava spermiogenezu v menenotvornom epiteli, kým ICSH stimuluje produkciu testosterónu v intersticiálnych Leydigových bunkách. Podporné Sertolihove bunky semenovodných kanálikov radia tiež gonadotropný hypofýzy. Sertolihove bunky produkujú proteín viažuci testosterón v epiteli semenotvorných kanálikov. Až do puberty stenu semenotvorných kanálikov testis tvoria podporné Sertolihove bunky a → *spermatogónie*.

spermiohistogenéza – premena spermatid na diferencované pohlavné bunky muža – spermie. Charakterizuje ju séria zmien v jadre a v cytoplazme spermatídy. Zmeny súvisia s vývojom hlavičky a bičička spermie. Ide o kondenzáciu chromatinu jadra, utvorenie akrozómu a čiapočky z Golgiho komplexu, migráciu centriolov k zadnému pólu jadra, závitnicové usporiadanie mitochondrií v strednej časti spermie, sfomovanie bičička z distálnej centrálnej a odlúčenie nepoužitej cytoplazmy vo forme reziduálneho telieska.

Spersadex Comp[®] int opo (Novartis s. r. o., Česko) – Chloramphenicolum 5 mg + Dexamethasoni natrii phosphas 1 mg v 1 ml očných kv. Antibiotikum s kortikoidom, oftalmologikum, kt. sa používa pri konjunktivitíde a keratitíde infekčného pôvodu, iritíde, iridocyklitíde, skleritíde, episkleritíde a zápaloch očných svalov, po operácii katarakty, glaukómu a strabizmu.

Spersallerg[®] sit opo (Novartis s. r. o., Česko) – Antazolini hydrochloridum 0,5 mg + Tetryzolini hydrochloridum 0,4 mg v 1 ml ochej rozt. Instilácie. Antialergikum, oftalmologikum, kt. sa používa v th. alergických ochorení spojovky, najmä pri sennej nádche a vernálnej konjunktivitíde; → *anazolín*; → *tetryzolín*.

Sphingobacterium – gramnegatívne aerobne paličky, ktoré sa v minulosti zaraďovali do rodu Flavobacterium. Vyskytujú sa najmä v nemocničnom prostredí a môžu sa patogeneticky uplatniť u jedincov so zníženou imunitou. Bolo izolovaných viacero druhov, ako je *S. mizutae*, *S. multivorum*, *S. spiritivorum*, *S. thalophilum*.

Sphingomonas yanoikuyae – gramnegatívna, aeróbná, pohyblivá palička z čeľade *Sphingomonadaceae*. Rastie pri teplote 25 °C a vyššie. Je bohatá vybavená enzýmami, metabolizuje antracén, benzoáty, polychlórované bifenyly, naftalín, toluen a i. Obsahuje účinné oxygenázy, ktoré metabolizujú aromatické zlúčeniny. Patria medzi fytopatogény. Vyvoláva nádory na koreňoch rásln, najmä ovocných stromov, odkiaľ sa dostáva k hygiene a nakoniec k človeku. Bol izolovaný z krvi hydiny. O patogenetickú úlohu pre človeka sa diskutuje. Keďže má podobné vlastnosti ako flavobaktérie alebo pseudomonády, má najmä diferenciálnodiagnostický význam.

Spiritus concentratus[®] sol der (VULM a. s.) – Ethanolum 95 % 89,47 g v 100 g rozt. Antiseptikum, dezinficiencium, kt. sa používa na ošetrovanie kože, povrchu nástrojov a plôch; → *etanol*.

Spiritus cum benzino denaturatus[®] sol der (VULM a. s.) – Ethanolum 95 % 99 g v 100 g rozt. Antiseptikum, dezinficiencium, kt. sa používa na ošetrovanie kože, povrchu nástrojov a plôch; →*etanol*.

Spiritus dilutus[®] sol der (VULM a. s.) – Ethanolum 95 % 63,16 g v 100 g rozt. Antiseptikum, dezinficiencium, kt. sa používa na malé poranenia kože, má dezinfekčný, protizápalové a vysušujúci účiník. Používa sa na hygienickú a chir. dezinfekciu rúk a chir. dezinfekciu operačného poľa. Je neúčinný proti baktériovým spóram, vírusom a plesniam. Používa sa aj jako pomocná látka pre potreby zdravotníckych zariadení; →*etanol*.

Spiriva[®] plv icd (Boehringer Ingelheim International) – Tiotropium 18 µg (= 22,5 µg Tiotropii bromidum) v 1 csp. na inhaláciu. Dávka podaná pomocou HandiHalera je 10 µg. Bronchodilatancium, anticholínergikum; →*tiotrópium*.

Spiriva Respimat[®] sol inh (Boehringer Ingelheim International) – Tiotropium 2,5 µg na 1 vstreky (= 3,124 µg tiotrópiumbromidu monohydrátu), 2 vstreky obsahujú 1 liečebnú dávku. Bronchodilatancium, anticholínergikum; →*tiotrópium*.

Spiropent[®] sir (Boehringer Ingelheim International) – Clenbuteroli hydrochloridum 5 µg v 5 ml sirupu. Sympatikomimetikum, antiastmatikum, bronchodilatancium; →*klenbuterol*.

Spiropent[®] tbl (Boehringer Ingelheim International) – Clenbuteroli hydrochloridum 0,02 mg v 1 tbl. Sympatikomimetikum, antiastmatikum, bronchodilatancium; →*klenbuterol*.

Spiroplasma – rod baktérií z čeľade *Spiroplasmataceae*, triedy *Mollicutes*. Kmene tohoto rodu sa bohato nachádzajú v prírode. Sem patria aj rody *Mycoplasma*, *Ureaplasma* a *Anaeroplasma*. Do rodu *Spiroplasma* patria druhy patogénne pre rastliny a hmyz a môžu sa vyskytovať aj u človeka. V humánnej medicíne je známy druh *S. mirum*.

Spiritomin 5 a 10 mg[®] tbl (Egis Pharmaceuticals Plc.) – Buspironi hydrochloridum 5 al. 10 mg v 1 tbl. Anxiolytikum; →*buspirón*.

Spofax[®] sup (Zentiva, Česko) – Carboxycellulosum calcicum 300 mg + Bismuthi subgallas 100 mg + Cinchocaini hydrochloridum 5 mg v 1 čapíku. Antihemoroidálium, kt. sa používa na potlačenie krvácania pri hemoroidoch.

Sporanox[®] cps (Janssen-Cilag Pharmaceuticals N. V.) – Itraconazolom 100 mg v 1 cps. Antimykotikum na systémové použitie; →*itakonazol*.

Stadalax[®] tbl obd (Stada Arzneimittel) – Bisacodylum 5 mg v 1 obalenej tbl. Laxatívum; →*bisakodyl*.

Stadamet 500, 850 a 1000 mg[®] tbl flm (Stada Arzneimittel) – Metformín 500, 850 al. 1000 mg (vo forme chloridu) v 1 tbl. obalenej filmom. Perorálne antidiabetikum; →*metformín*.

Stadapress 10/12,5 mg a 20/12,5 mg[®] tbl flm (Stada Arzneimittel) – Quinaprilum 10 al. 20 mg (vo forme chloridu) a 12,5 mg hydrochlorotiazidu v 1 tbl. obalenej filmom. Inhibitor ACE s diuretikum; →*hydrochlorotiazid*; →*metformín*.

Stadaquel 100, 200 a 300 mg a Stadaquel starter[®] tbl flm (Stada Arzneimittel) – Kvetiapín 100, 200 al. 300 mg (vo forme fumarátu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antipsychotikum; →*kvetiapín*.

Stadarisp 3 mg[®] tbl flm (Stada Arzneimittel) – Risperidonum 3 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Psycholeptikum, kt. sa používa v th. schizofrénie, v th. závažnej agresie u pacientov s pokročilými formami demencie a v th. manických epizod; →*risperidón*.

Stafal[®] sol loc (Sevapharma) – Phagi particulae contra *Staphylococcus polyvalens* min 1×10^7 fágových častíc v 1 ml rozt. Imunopreparát, kt. sa používa na miestnu aplikáciu pri infekciách vyvolaných stafylokokovými kmeňmi.

Staloral 300® sol slg (Stalleregens S. A.) – Allergenorum extractum purificatum lyofilizovaný na manitol v liekovke s 10 ml rozt. Imunopreparát, hyposenzibilizačné alergény, používajú sa v th. alergií typu I podľa klasifikácie Gella a Coombsa, kt. sa manifestujú najmä rinitidou, konjunktivitídou al. astmou.

Staphylococcus – rod grampozitívnych kokov usporiadaných jednotlivito, v pároch alebo útvaroch pripomínajúcich strapce hrozna. Je to najrozšírenejší rod baktérií, ktorý má vyše 20 druhov, ku ktorým patrí *S. aureus*, *S. epidermidis*, *S. saprophyticus* a i. Pri rozlišovaní stafylokokov sa využíva produkcia koagulázy, podľa ktorej sa delia na koagulázo-pozitívne kmene a koagulázo-negatívne kmene (*S. epidermidis*, *S. saprophyticus* a i.). Stafylokoky charakterizuje aj tvorba katalázy.

Staphylococcus aureus – je častým pôvodcom ľudských a zvieracích chorôb. Vyvoláva najmä hnisavé choroby (starší názov *S. pyogenes aureus haemolyticus*). Zapríčiňuje najmä lokálne infekcie kože a podkožného tkaniva (folikulitídy, furunkly, karbunkuly, pyodermie, impetigo) a hnisavé lokalizované procesy (abscesy) vo vnútorných orgánoch (pľúca, obličky, pečeň, mozog a i.). Stafylokoky sú príčinou vyše 90 % hnisavých zápalov kostí (osteomyelitis) a mastitíd. Veľmi nebezpečné bývajú stafylokokové sepsy, endokarditídy, meningitídy, pneumonie, ale aj infekcie močových ciest (cystitída, prostatitída). Stafylokoky sú často príčinou nozokomiálnych infekcií u pacientov s povrchovými ranami. Niektoré kmene vyvolávajú stafylokokovú enterotoxikózu a pseudomembranóznu enterokolitídu. Iné kmene v dôsledku produkcie epidermolytického a exfoliatívneho toxínu (exfoliatín) môžu vyvolať toxickú epidermovú epidermolýzu (angl. *staphylococcal scaled skin syndrome*, SSSS) a tiež syndróm toxického šoku (TSST-1).

Na patogeneze stafylokokových infekcií sa zúčastňuje tvorba kapell brániacich stafylokoky pred fagocytózou, koagulázy, DNAázy, stafylokinázy (mení plazminogén na plazmín), hyaluronidázy, lipázy, hemolyzínov (α , β , γ , δ). Enterotoxínov, exfoliatínov (A a B), leukocidínu, a toxínu syndrómu toxického šoku 1, proteínu A, ktorý sa viaže na IgG 1, 2 a 4.

Stafylokoky sa často vyskytujú na koži, nosovej sliznici (40 % vzoriek), v oblasti perinea, v Scilách a GIT. Sú pomerne odolné proti vyschnutiu, teplu a dezinficienciám. Nákaza sa šíri rukami, predmetmi, kontaminovanými nástrojmi najmä v nemocničnom prostredí a tiež vzdušnou cestou. Toxický šok sa vyskytuje najmä u žien používajúcich vatové tampóny počas menštruácie.

Typizácia stafylokokov sa uskutočňuje pomocou bakteriofágov. Na fagotypizáciu (lytotypiu) sa používa medzinárodná úprava bakteriofágov.

K rodu *Staphylococcus* patria: *S. aureus*, *S. capitis*, *S. cohnii*, *S. epidermidis* (vyskytuje sa u chovateľov psov), *S. felis*, *S. haemolyticus* (vyskytuje sa v kožných záhyboch, nose, na perineu a zistil sa aj pri infekciách), *S. hominis*, *S. hyicus*, *S. intermedius* (tvorí prevhod medzi *S. aureus* a *S. epidermidis*), *S. lentus*, *S. lugdunensis*, *S. pasteurii*, *S. saccharolyticus* (vyskytuje sa na koži predlaktia a chrta, rastie lepšie za anaeróbných podmienok), *S. saprophyticus subsp. saprophyticus*, *S. sciuri*, *S. schleiferi subsp. coagulans*, *S. vitulinus*, . V, *S. warneri*.

Stafylokoky sú rezistentné proti mnohým antibiotikám vrátane penicilínu. Nebezpečné sú nákazy vyvolané meticilín-rezistentnými stafylokokmi (MRSA). Ich frekvencia sa pohybuje medzi 5 a 15 %, v USA až 50 %. V th. sa tu osvedčuje vankomycín, teikoplanín, klindamycín a rifampicín.

Staphylococcus epidermidis – druh stafylokoka často izolovaný z kože a slizníc ľudí a zvierat. Je to typický oportúnny patogén, ktorý sa uplatňuje u osob so zníženou imunitou. Infikuje rany po popáleninách, úrazoch, operáciách a vyšetrovacích úkonoch. Predisponujúcim faktorom je prítomnosť cudzieho telesa (katétre, cievne náhrady, umelé chlopne a kĺby apod.). Baktérie adherujú na povrchu umelých hmôt a do okolia produkujú polysacharidovú substanciu, utvárajú slizovú vrstvu (biofilm), ktorá spevňuje adhérenciu a zabraňuje prieniku antibiotík, protilátok a blokuje fagocytózu.

S. epidermidis vyvoláva tzv. plastitídy, sepsy, endokarditídy a peritonitídy. Ide zväčša o nozokomiálne infekcie.

Staphylococcus saprophyticus – prevládajúci koaguláty-negatívny druh v ľudskom urogenitálnom systéme. Vyvoláva uroinfekcie najmä u mladých žien. Dobre adheruje k epitéliám uropoetického systému.

Stenotrophomonas maltophila – starší názov *Xanthomonas maltophila*, *Pseudomonas maltophila*, gramnegatívna, nefermentujúca baktéria z čeľade *Xanthomonadaceae*. Ide o oportúnny, nozokomiálny patogén, ktorý vyvoláva choroby u osôb s poruchami imunity, a to od sepsy, pneumonie, meningitídy, uroinfekcií po infekcie rán. Mikrób býva rezistentný proti antibiotikám, dobré výsledky sa dosiahli s kotrimoxazolom.

sterilita – porucha plodnosti, neplodnosť, vzniká v prípade, že vnútorné alebo vonkajšie genitálie neplnia svoju normálnu funkciu, napr. pohlavné žľazy nie sú schopné produkovať zrelé plnohodnotné pohlavné bunky. Neplodnosť muža môže vznikáť následkom zníženej pohyblivosti spermii alebo zníženého počtu normálnych, resp. zvýšeného podielu abnormálnych spermii (> 30 %). Veľa nezrelých a abnormálnych spermii v sperme býva častí po masturbácii. K poruchám spermii patrí **hypospermia** (zníženie počtu spermii), **oligospermia** (zníženie počtu spermii, ktoré znižuje oplodňovaciu schopnosť muža na minimum) a **azoospermia** (absenci spermii alebo prítomnosť len nezrelých a nepohyblivých spermii). Po zápaloch vonkajších genitálií môže nastať zúženie alebo až uzavretie odvodných pohlavných ciest, ich nepriechodnosť pre spermie.

Vrodené defekty penisu, vagíny a hymenu znemožňujú alebo sťažujú oplodňujúcu slož. Plodnosť ovplyvňujú aj **psychické faktory a vek** partnerov, ako aj niektoré **choroby** (cukrovka, chronická nefritída, tučnota a i.). Sterilitu zapríčiňujú aj **protilátky** ženy proti spermii muža, ako aj tvorba autoprotilátok u mužov a izoprotilátok u žien, ktoré pôsobia proti povrchovým antigénom spermii. Imunologicky podmienená sterilita tvorí vcelku asi 10 % príčin sterility. Výskyt manželských párov s úplnou neplodnosťou je 10 – 20 %; z toho je príčinou sterility nedostatočnosť spermii v 25 – 35 %, porucha ovariálneho cyklu 15 – 25 %, nepriechodnosť vajčkovodov 25 – 35 % a zmenená stavba uteru alebo vagíny 15 – 20 %.

Stilnox 10 mg[®] tbl flm (Sanofi-Synthelabo) – Zolpidemi tartas 10 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Hypnotikum, sedatívum; →*zolpidem*.

Stimuloton 50 mg[®] tbl flm (Egis Pharmaceuticals Plc.) – Sertralini hydrochloridum 55,95 mg (= 50 mg sertralínu) v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum; →*sertralín*.

STLS – skr. angl. *streptococcal toxic-like syndrome* syndróm podobný toxickej streptokokovej infekcii, syndróm vyvolaný streptokokmi zo skupiny A typu M1, M3 a M18, ktorý sa prejavuje celulitídou, nekrotickou fascitídou a i., asociovanou s poruchou mnohých životne dôležitých orgánov. Prítomná býva hypotenzia, difúzna erythrodermia a hypalbuminémia. Stav sa podobáva stafylokokovému šoku, má však až 10-násobnú letalitu.

Stocrin 50, 100 a 200 mg[®] cps dur (Merck Sharp & Dohme Limited) – Efavirenzum 50, 100 al. 200 mg v 1 tvrdej cps. Kombinovaná antivírusová th. detí od 3. r. a dospelých infikovaných vírusom HIV-1.

Stocrin 300 a 600 mg[®] tbl flm (Merck Sharp & Dohme Limited) – Efavirenzum 300 al. 600 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Kombinovaná antivírusová th. detí od 3. r. a dospelých infikovaných vírusom HIV-1.

Stomatococcus – grampozitívne, nepohyblivé, fakultatívne anaerobne, opuzdrené koky, usporiadané do hlúčikov, ktoré tvoria hlenové kolónie vrastené do agarovej pôdy. Patrí do čeľade *Micrococcaceae*. Typovým druhom je *S. mucilaginosus*, ktorý je súčasťou normálnej ústnej flóry. Dá

sa izolovať i z jazyka, hrdla, bronchiálneho sekrétu a z hemokultúr. Pre človeka je potenciálnym patogénom.

stomodeum – ústna jamka, ktorá vzniká v polovici 4. týžd.; →*vývoj tváre*.

Stopangin[®] sol (Ivax Pharmaceuticals) – Hexetidinum 1,92 + Etherolea mixta 1,47 mg v 1 ml rozt. Otorinolaryngologikum, stomatologikum, kt. sa používa na dezinfekciu ústnej dutiny a hrtanu pri zápalových a infekčných chorobách, ako je angína, faryngitída, gingivitída, parodontóza, stomatitída, afty; →*hexetidín*.

Stoptussin Baby[®] sir (Ivax Pharmaceuticals) – Butamirati dihydrogenocitras 0,08 g + Guaifenesinum 2,0 g v 100 ml sirupu. Antitusikum, expektorans; →*butamirát*; →*gvajfenezín*.

Stoptussin Junior[®] tbl flm (Ivax Pharmaceuticals) – Butamirati dihydrogenocitras 4 mg + Guaifenesinum 100 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antitusikum, expektorans; →*butamirát*; →*gvajfenezín*.

strapce vaječníka →*fimbriae ovaricae*.

Strattera 5, 10, 18, 25, 40, 60, 80 a 100 mg[®] cps dur (Eli Lilly) – Hydrochlorid atomoxetínu 5, 10, 18, 25, 40, 60, 80 al. 100 mg v 1 tvrdej cps. Centrálné pôsobiace sympatikomimetikum; →*atomoxetín*.

stredná faryngová cysta – triedkavá vývojová anomália →*žiabrových oblúkov*, ktorá vzniká, keď žiabrový oblúk neprirastie k povrchu tela.

stredné črevo – časť tráviacej rúry embrya, ktoré vzniká z primitívneho čreva, široko sa otvára do dutiny žĺtkobvého vaku. Vyvíja sa z neho dolná časť dvanástnika, jejunum, ileum, colon caecum, colon ascendens a časť colon transversum (predné 2/3); →*vývoj tráviacej sústavy*.

Stredné črevo sa začína pod vyústením ductus choledochus. Cievne zásobenie pochádza z vetiev a. mesenterica superior.

Kaudálne od dvanástnikovej slučky sa vyvíja druhý črevný ohyb, tzv. *pupková slučka*, ktorá leží spočiatku v sagitálnej rovine. Slučka stredného čreva (pupková) visí na dorzálnom mezenteriu a smeruje dopredu. Z jeho ohybu vybieha úzky ductus omphaloentericus smerom do primitívneho pupočníka.

Pupková slučka stredného čreva má dve ramená. Kraniálne rameno sa ohýba a prechádza do kaudálneho ramena pri odstupe ductus omphaloentericus. Kraniálne rameno sa nazýva jejunoileálne, vzniká z neho jejunum a väčšia časť ilea. Z kaudálneho ramena, ktoré sa nazýva ileokolické, sa vyvíja dolná časť ilea a časť hrubého čreva. Na kaudálnom ramene popočetnej slučky sa veľmi zavčas zjaví rozšírenie (caecum), ktoré naznačí rozhranie medzi tenkým a hrubým črevom. Omphaloenterický kanál do 6. týžd. vývoja obliteruje, čím sa stena stredného čreva uzavrie. Na kaudálnom konci stredného čreva sa utvorí tretia slučka primitívneho čreva (flexura coli primitiva); v jej ohybe sa začína zadné črevo.

Stredné črevo siaha od duodenálnej slučky (flexura duodenojejunalis) až po slučku zadného čreva (flexura coli primitiva).

Po 6. týžd. rastie stredné črevo rýchlo do dĺžky a vystupuje von z telovej dutiny do extraembryového celomu v pupočníku. Tento presun stredného čreva na prechodný čas mimo brušnej steny sa nazýva fyziologická hernia. Črevná slučka sa v extraembryovom celome jednak predlžuje, rastie, jednak rotuje.

Rotácia črevnej slučky v pupočníku prebieha v niekoľkých etapách. Osou rotácie je a. mesenterica superior, ktorá prebieha medzi oboma ramenami pupkovej slučky, stredom dorzálného mezenteria. *Prvá rotácia* je otočenie čreva o 90° zo sagitálnej do transverzálnej roviny. Kraniálne rameno

slučky sa uloží vpravo a kaudálne vľavo. Pri pohľade spredu previeha rotácia proti smeru hodinových ručičiek.

Kraniálne rameno pupkovej slučky (budúce tenké črevo) rastie rýchlejšie ako kaudálne rameno (časť hrubého čreva). Na budúcom tenkom čreve sa utvoria sekundárne črevné slučky, ktoré sa uložia za sebou v pupočníku. Tri sekundárne slučky vzniknú na kraniálnom ramene a jedna na kaudálnom ramene, nad cékom.

V 10. týžď. sa črevo vracia do brušnej dutiny, nastáva tzv. *repozícia čreva*. Onedlho sa uzavrie peritoneálna dutina a zanikne extraembryový céloom v pupočníku. Kraniálne rameno pupkovej slučky (jejunoileálne) sa vracia do brušnej dutiny skôr ako kaudálne rameno slučky (ileokolické). Prepokladá sa, že zúženie extraembryového priestoru v pupočníku a rozšírenie céka zdržujú návrat kaudálneho ramena pupkovej slučky späť do brušnej dutiny.

Pri repozícii tenkého čreva do brušnej dutiny prebehne ďalšia rotácia čreva o 90°. Jejunoileálna časť čreva sa presunie z pravej strany dolu. Ileokolická časť čreva sa z ľavej strany dostane hore.

Jejunum sa uloží so svojimi početnými slučkami v ľavej časti brušnej dutiny. *Ileum* prechádza zo spodnej časti doprava a nahor, pretože cékom leží ešte v 11. týžďi pod pravým lalokom pečene (v pravom hornom kvadrante). Slučka zadného čreva (*flexura coli primitiva*) sa vysunuje vľavo a mení sa na *flexura coli sinistra*.

Spočiatku prebieha krátky základ *colon ascendens* a *colon transversum* šikmo sprava doľava. Pokračujúcim rastom hrubého čreva sa vyvinie definitívne definitívne *colon ascendens*, pričom sa sformuje aj *flexura coli dextra*.

Caecum sa posúva kaudálne a dostane sa do svojej definitívnej polohy – ide o poslednú rotáciu čreva o 90°. Definitívnym uložením céka sa rotácia čreva končí. Črevo rotuje celkovo o 270°. Z distálneho konca *colon caecum* sa vyduje základ pre *apendix – processus vermiformis*.

Proliferačiou entodermu stredného čreva vzniká najprv vrstvomý epitel. Priesvit čreva sa postupne rozširuje a v 2. mes. v kraniokaudálnom smere, od dvanástnika po hrubé črevo, sa vyvíjajú črevné klky. Klky vznikajú ako pozdĺžne prebiehajúce vyvýšeniny mezenchýmu, pokryté jednovrstvomým epitelom, ktoré sa rozčlenia na oddelené *villi intestinales*. Klky sa tvoria v sliznici tenkého i hrubého čreva. Až koncom fetálneho vývoja v hrubom čreve sekundárne vymiznú. Jednovrstvomý epitel klkov sa stane cylindrickým, v ňom sa počas 3. mes. tvorba pohárikové bunky. Epitel vrastá do mezenchýmu v podobe povrazcov. Ich kanalizáciou vznikajú základy Liebekuhnových krýpt. Svalové a väzivové vrstvy sa diferencujú z mezenchýmu splanchnopleury v 3. mes. vývoja.

Stoptussin Baby[®] sir (Ivax Pharmaceuticals) – Butamirati dihydrogenocitras 0,08 g + Guaifenesinum 2,0 g v 100 ml sirupu. Antitusikum, expektorans; →*butamirát*; →*gvajfenezín*.

Strepsinol[®] pas ord (Reckitt Benckiser Helathcare UK) – Hexylresorcinum 2.4 mg v 1 tvrdej pastilke. Antiseptikum, lokálne anestetikum na th. zápalových a bolestivých ochorení ústnej dutiny, nosohltanu a hltanu; →*hexylrezorcín*.

Streptobacillus miniliformis – dlhá, tenká gramnegatívna palička, v starších kulturách pleomorfná, ktorá vyvoláva horúčku po uhryznutí krysou (potkanom). Vyskytuje sa v orofaryngu potkanov, príp. onych vierat zabíjajúcich potkany. Po uhryznutí vzniká horúčka (Haverhillova horúčka). Inkubačné obdobie je asi 10 d. Prítomné bývajú bolesti hlavy, triaška, myalgie, artralgie. Neliečená choroba býva v 10 % letálna. V terapii sa osvedčil penicilín.

Streptococcus – road obsahujúcín najčastejších a najvýznamnejších pôvodcov ľudských a zvieracích ochorení. Patrí sem široká škála mikroorganizmov od saprofytov cez fakultatívne patogény až po obligátne patogénne druhy. Niektoré majú aj priemyselné využitie. Sú to grampozitívne koky usporiadané v dvojiciach alebo retiazkach a národné na kultivačné podmienky. Na klasifikáciu sa

používajú prejavy rastu na krvnom agare, rastové a patogénne vlastnosti a štruktúra antigénov. Podľa prejavov rastu sa rozoznávajú α -, β - a γ -hemolytické streptokoky, enterokoky a mliečne streptokoky. Podľa antigénovej štruktúry (prítomnosť substancie C) sa streptokoky označujú ako **A, B, C, D až Z**, pričom skupina A sa ešte delí na typy (podľa antigénu M a T) a tých je 110. Do druhej skupiny bez antigénovej substancie C patria predovšetkým viridujúce streptokoky. V súčasnosti sa streptokoky zaraďujú do 6 skupín:

1. **Pyogénne hemolytické streptokoky:** patrí sem: **Skupina A** (*Str. pyogenes*). **Skupina B** (*Str. agalactiae*, *Str. equi*, *Str. iniae* a *Str. pneumoniae* -- pneumokok). **Skupina C** (dôležitá aj pre človeka; na základe odlišných biochemických vlastností sa rozlišujú 4 typy: **a)** *Str. dysgalactiae* – patogénny pre hovädzí dobytok, v ktorom vyvoláva mastitídy; **b)** *Str. equis* – patogénny pre kone; **c)** *Str. equisimilis* – patogénny pre človeka, izoluje sa z dýchacích ciest, rán, pri uroinfekcii, meningitídach a endokarditídach; **d)** *Str. zooepidemicus* -- patogénny najmä pre niektoré zvieratá). **Skupina D** (*Str. bovis*). **Skupina G** (izolujú sa z dýchacích ciest ľudí, kože, vagíny a stolice; môžu byť pôvodcami sepsy, endokarditídy a peritonitídy; patrí sem *Str. canis*; so sérami pripravenými proti antigénu G reaguje aj časť kmeňov *Str. milleri* (*Str. anginosus*, *Str. minutus*). **Skupina L a M** – sú patogénne najmä pre psov, ale ojedinele sa môžu vyskytovať aj u človeka. Skupina P (patogénna najmä pre ošípané). **Skupina U** (vyvoláva choroby aj ošípaných – lymfadenitída sepsa). **Skupina V** (izolovaná najmä od ošípaných).
2. **Orálna streptokoky:** väčšina viridujúcich streptokokov, ako napr. *Str. mitior*, *Str. milleri*, *Str. mutans*, *Str. salivarius*, *Str. sanguis*, ktoré sa zistili v tlame zvierat. Zaraďujú sa sem ešte *Str. mitis* (ľudské ústa a črevo), *Str. oralis* (ústa človeka) a i., zväčša nutričné varianty streptokokov.
3. **Enterokoky**, kam patrí rod *Enterococcus* a jeho druhy *Enterococcus (Str.) faecalis* a *Enterococcus (Str.) faecium*, ktoré sú súčasťou normálnej črevnej mikroflóry človeka i zvierat a *Str. avium* a *Str. gallinarium* – súčasťou črevnej mikroflóry vtákov.
4. **Mliečne streptokoky** (*Str. lactis* a *Str. raffinolactus*), ktoré sa vyskytujú v mlieku a mliečnych produktoch.
5. **Anaróbné streptokoky**, ku ktorým patria *Str. hansenii*, *Str. morbillorum*, *Str. parvulus* a *Str. pleomorphus*.
6. **Ostatné streptokoky** – *Str. acidominimus*, *Str. bovis*, *Str. equis subsp. zooepioemicus*, *Str. equinus*, *Str. plantarum*, *Str. porcinus*, *Str. saccharolyticus*, *Str. suis*, *Str. thermophilus*, *Str. uberis* a i.

Orálne (viridujúce) streptokoky sa nachádzajú najmä v ústnej dutine. Patria sem *Str. salivarius*, ktorý pri raste môže vyvolať α - β - a γ -hemolýzu; izoluje sa pri endokarditídach a dáva sa do súvislosti so zubným kazom. *Str. sanguis* sa vyskytuje v ústnej dutine v zubných povlakoch a tiež v krvi pri endokarditídach. Ďalej sem patria: *Str. mitior*, *Str. mitis*, *Str. milleri*, *Str. mutans* a *Str. oralis*.

Streptococcus adjacent → *Abiotrophia adhaerens*.

Streptococcus agalactiae – *Str. mastitidis*, druh, ktorý má antigén B. Je pôvodcom chorôb hovädzieho dobytku (mastitídy) i ľudí (uroinfekcie, gangrény diabetikov, infekcie u osôb so zníženou imunitou). Pomerne časté je nosičstvo streptokokov skupiny B u dospelých žien (asi 10 %) a počas gravidity je ohrozený plod, ktorému hrozí po pôrode vznik pneumónie, meningitídy až sepsy s vysokou letalitou (20 – 50 %). Na rozlíšenie streptokokov skupiny A a B možno použiť aj orientačné testy, jako je bacitracínový (bacitracín-glukózový) test a CAMP test, pretože streptokoky skupiny B tvoria faktor, ktorý potencuje hemolýzu baraních erytrocytov vyvolanú *Staphylococcus*

aureus. Pri streptokokoch skupiny B sa zisťuje 10 sérologických typov (Ia, Ib, II, III, IV, V, VI a R,X). Infekcie zapríčinené streptokokmi B sa zjavujú najmä u jedincov so zníženou imunitou a uvedené baktérie sa môžu vyskytovať na slizniciach i u zdravých osôb.

Streptococcus defectivus → *Abiotrophia defectiva*.

Streptococcus faecalis → *Enterococcus faecalis*.

Streptococcus faecium → *Enterococcus faecium*.

Streptococcus garvieae → *Lactococcus garvieae*.

Streptococcus iniae – druh zaradený do skupiny Z; je patogénny najmä pre delfíny.

Streptococcus morbillorum → *Gemella morbillorum*.

Streptococcus pneumoniae -- starší názov *Diplococcus pneumoniae*, pneumokok, závažný pôvodca pneumónií, meningitíd, sepsí a i. infekcií. Vyskytuje sa v dvojiciach lancetovitého tvaru a býva opuzdrený. Podľa typu špecifického puzdrového polysacharidového antigénu sa delí na 80 variantov. Puzdrový antigén je protektívny. Z 23, príp. zo 7 antigénových variantov sa pripravila vakcína, ktorá sa používa na prevenciu. Puzdro je aj hlavnou zložkou virulencie, pretože má silný antifagocytový účinok. Pneumokoky produkujú viaceré enzýmy, ktoré prispievajú k virulencii jednotlivých kmeňov (pneumolysin, neuraminidáza a i.).

Streptococcus pyogenes – skupina A, najvýznamnejší druh streptokoka zo človeka, ktorý vyvoláva infekcie horných dýchacích ciest (angína, faryngitída, laryngitída), otitídy, mastitídy, lymfangitídy, šarlach, puerperálna sepsa, eryzipel a i. kožné choroby (impetigo, ekzémy). Iba po prekonaní infekcie vyvolanej streptokokmi skupiny A sa zjavia u niektorých osôb sekundárne komplikácie, ako je reumatická horúčka, reumatické ochorenie srdca, chorea minor alebo glomerulonefritída. *Str. pyogenes* má 110 typov, uvažuje sa o reumatogénnych a nefritogénnych typoch. Podobné choroby ako streptokoky skupiny A môžu zriedkavo vyvolať aj streptokoky skupiny C a G, avšak nevznikajú oneskorené následky. Pri streptokokoch skupiny A existuje krátkodobá typovo špecifická imunita podmienená najmä protilátkami proti antigénu M. Streptokoky skupiny A sú stále dobre citlivé na penicilín.

Streptococcus shiloi → *Str. iniae*.

streptograníny – skupina prim. bakteriostatických antibiotík pôsobiacich na pneumonoky, stafylokoky, enterokoky. Služia ako rezervné. Patrí sem dalfopristín (streptogranín A) a chinupristín (streptogranín B); → *chinupristín*.

Streptomyces – rod grampozitívnych, obligátne aeróbných baktérií rastúcich pri teplote 25 – 35 °C. Identifikovali sa vyše 100 druhov, z ktorých mnohé produkujú antivírusové, antibakteriové, antifungálne, antiprotozoálne a antitumorové látky, preto sa stali zdrojom pre výrobu antibiotík (napr. streptomycínu, neomycínu, tetracyklínu, oxytetracyklínu, nystatínu, kanamycínu a i.). Vyskytujú sa v pôde, na rastlinách, v rozkladajúcom sa materiáli. Väčšina druhov je napatogénna, môžu však vyvolať tvorbu mycetómu, ktorý sa začína traumou, pričom v ložisku sa nájdu aktinomadúry, nokardie a i. baktérie. Sem patrí *S. somaliensis*.

Stugeron[®] tbl (Gedeon Richter Plc.) – Cinnarizinum 25 mg v 1 tbl. Neselektívny blokátor vápníkových kanálov IV. typu, vazodilatancium; → *cinnarizín*.

Subcuvia 160 mg/ml[®] sol inj (Barter AG, Wien) – Proteinum humanum 160 mg (= imunoglobulinum humanum normale 152 mg) v 1 ml inj. rozt. Imunoglobulín, kt. sa podáva ako substitučná th. pri imonodeficientných stavoch s deficitom imunoglobulínov (agamaglobulinémia, hypogamaglobulinémia, myelóm, chron. lymfatická leukémia); → *imunoglobulín*.

Suboxone 2 mg/0,5 mg[®] tbl slg (SP Europe) – Buprenorfín (vo forme chloridu) 2 mg + naloxón (vo forme dihydrátu chloridu) 0,5 mg v 1 sublingválnej tbl. Antagonista opioidových μ -receptorov, kt. sa používa v th. závislosti od opioidov; →*buprenorfín*; →*naloxón*.

Subutex 0,4; 2 a 8 mg[®] tbl slg (Schering-Plough Europe) – Buprenorfinum hydrochloridum 0,432; 2,16 al. 8,64 mg (= 0,4; 2 al. 8 mg) v 1 sublingválnej tbl. mg buprenorfínu) ín (vo forme chloridu) 2 mg + naloxón (vo forme dihydrátu chloridu) 0,5 mg v 1 sublingválnej tbl. Antagonista opioidových μ -receptorov, kt. sa používa v th. závislosti od opioidov; →*buprenorfín*.

Succinylcholinjodid Valeant 100 a 250 mg[®] plv ino (Valeant Czech Pharma s. r. o.) – Suxamethonii jodidum 100 al. 250 mg prášku na inj. rozt. v 1 inj. Liekovke. Myorelaxancium, derivát cholínu; →*sukcinylocholinjodid*.

Sufenta a Sufenta Forte[®] sol inj. (Johnson & Johnson s. r. o.) – Sufentanili dihydrogenocitras 7,5 μ g (= 5 μ g sufentanilu) al. 75 μ g (= 50 μ g sufentanilu) v 1 ml inj. Rozt. Analgetikum, anodynum; →*sufentanil*.

Sufentanil Torrex 5 a 50 μ g/ml[®] sol inj. (Torrex Pharma) – Sufentanili dihydrogenocitras 7,5 μ g (= 5 μ g sufentanilu) al. 75 μ g (= 50 μ g sufentanilu) v 1 ml inj. Rozt. Analgetikum, anodynum; →*sufentanil*.

suicidálna inhibícia – suicidálna inaktivácia (skr. K cat), forma ireverzibilnej inhibície enzýmu, kt. vyniká, keď sa enzym viaže na analóg substrátu a tvorí ireverzibilný komplex kovalentnou väzbou v priebehu "normálnej" katalytickej reakcie. Inhibitor sa viaže na aktívne miesto, kde sa modifikuje enzýmom za tvorby reaktívnej skupiny, kt. reaguje ireverzibilne, pričom vzniká stabilný komplex inhibitor—enzým. Pritom sa obyčajne využíva prostetická skupina al. koenzym, utvárajúci elektrofilné alfa- a betanenasýtené karboylové zlúč. A imíny. Klin. príkladmi suicidálnych inhibitorov sú:

- **alopurinol**, kt. inhibuje tvorbu kyseliny močovej pôsobením xantínoxidázy v th. dny
- **eflornitín**, suicidálny inhibitor ornitín-dekarboxylázy, kt. sa používa v th. trypanozomiázy
- **5-fluórouracil**, kt. pôsobí ako suicidálny inhibitor tymidylázy syntézy pri syntéze tymínu z uridínu; táto reakcia je kľúčová pri proliferácii buniek, najmä rýchlo sa rozmnožujúcich nádorových buniek; inhibíciou tohoto kroku bunky hynú v dôsledku nedostatku tymínu na tvorbu DNA. Častá je kombinácia s účinným inhibítorom dihydrofolát-reduktázy metotrexátom
- penicilín, kt. inhibuje DD-transpeptidázy pri utváraní bunkovej steny baktérií
- sulbaktám, kt. nedovoľuje penicilínrezistentným kmeňom baktérií metabolizovať penicilín
- **zidovudín** (AZT) a iné analógy nukleozidov ukončujúce reťazec, kt. sa používajú na inhibíciu reverznej transkriptázy HIV-1 v th. HIV/AIDS.

sulcus branchialis – žiabrová brázda. Vonkajšie žiabrové brázdy (***sulci branchiales externi***) sú priehlbiny povrchovej ektodermy, vznikajú tak, že sa ektoderma vtlača medzi susedné žiabrové oblúky medzi vyvýšeniny žiabrových oblúkov. Vnútorne žiabrové brázdy (***sulci branchiales interni***), tzv. faryngové vačky vznikajú ako ploché vačky, výbežky entodermy primitívneho faryngového červa medzi →*žiabrové oblúky*.

Sulfasalazin-EN[®] tbl (Krka d. d.) – Sulfasalazinum cum povidono 535 mg (= 500 mg sulfasalazínu) v 1 tbl. Sulfónamidové chemoterapeutikum; →*sulfasalazín*.

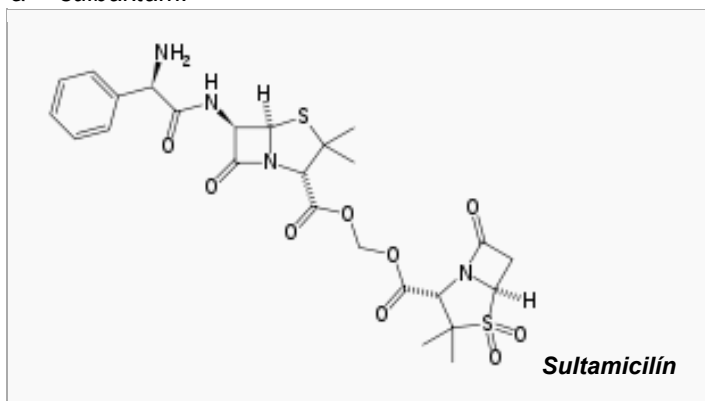
Sulfosept IM/IV 2 g[®] plv inj (Pfizer Company) – Cefoperazón 1 g v 1 liekovke. Cefalosporínové antibiotikum; →*cefoperazón*.

sulodexid – glukurono-2-amino-2-deoxyglukoglukánsulfát, vysoko purifikovaná zmes glykozamínoglykánov zložená z nízkomolekulového heparínu (80 %) a dermatánsulfátu (20 %); antitrombotikum. Potencuje antiproteázovú aktivitu antitrombínu III a kofaktora II heparínu. Používa sa pri vaskulopatiách s rizikom trombózy (tromboembolická choroba). Podáva sa v kombinácii

s melatonínom pri centrálnom al. senzorieurálnom tŕnate; v experimente sa osvĕdĕil pri reperfúznom poškození a v th. diabetickĕm neuropatie (Vessel Due F[®]).

Sulpirid Belupo 50 a 200 mg[®] cps (Belupo s. r. o.) – Sulpiridum 50 al. 200 mg v 1 cps. Psychofarmakum, neuroleptikum; →*sulpirid*.

sultamicilín – [(2*R*)-3,3-dimetyl-4,4,7-trioxo-4λ⁶-tia-1-azabicyklo[3.2.0]heptane-2-carbonyl]oxymethyl-(2*R*)-6-[[[(2*S*)-2-amino-2-fenylacetyl]amino]-3,3-dimetyl-7-oxo-4-tia-1-azabicyklo[3.2.0]heptán-2-karboxylát, C₂₅H₃₀N₄O₉S₂, M_r 594,659; antibiotikum, kt. osabuje esterifikovaný →*ampicilín* a →*sulbaktám*.

Indikácie – infekcie horných a dolných dýchacích ciest vrátane sínusitidy, otitídy, epiglottitídy a baktériových pneumónií; infekcie močových ciest a pyelonefritídy, intraabdominálne infekcie vrátane peritonitídy, cholecystitídy, endometritídy a infekcie mäkkých tkanív panvy; baktériová septikémia; infekcie kože, mäkkých tkanív, kostí, kĺbov, gonokokové infekcie. Profylakticky pri brušných operáciách al. po cisárskom reze na zabránenie pooperačnej sepsy.

Kontraindikácie – precitlivenosť na zložky lieku, alergia na penicilínové antibiotiká.

Prípravky – Ampictam[®], Unasyn[®].

Sumamed[®] cps (Pliva Slovensko s. r. o.) – Azithromycinum dihydricum 262 mg (= 250 mg azitromycínu) v 1 cps. Makrolidové antibiotikum; →*azitromycín*.

Sumamed 125 a 500 mg[®] tbl flm (Pliva Slovensko s. r. o.) – Azithromycinum dihydricum 131,5 al. 524 mg (= 125 al. 500 mg azitromycínu) v 1 tbl. obalenej filmom. Makrolidové antibiotikum; →*azitromycín*.

Sumamed Forte[®] plv sir (Pliva Slovensko d. d.) – Azithromycinum dihydricum 21 al. 42 mg (= 20 al. 40 mg azitromycínu) v 1 liekovke. Makrolidové antibiotikum; →*azitromycín*.

Sumatriptan Actavis 50 al. 100 mg[®] tbl obd (Actavis Group) – Sumatriptani succinas 70 al. 140 mg (= 50 al. 100 mg sumatriptánu) v 1 obalenej tbl. Selektívny agonista sérotonínu, antimigrenikum; →*sumatriptán*.

Sumatriptan Merck 50 al. 100 mg[®] tbl flm (Generics UK Ltd.) – Sumatriptani succinas 70 al. 140 mg (= 50 al. 100 mg sumatriptánu) v 1 tbl. obalenej filmom. Selektívny agonista sérotonínu, antimigrenikum; →*sumatriptán*.

Sumatriptan Pliva 50 al. 100 mg[®] tbl (Pliva Slovensko s. r. o.) – Sumatriptani succinas 70 al. 140 mg (= 50 al. 100 mg sumatriptánu) v 1 tbl. obalenej filmom. Selektívny agonista sérotonínu, antimigrenikum; →*sumatriptán*.

Sumatriptan Sandoz 50 al. 100 mg[®] tbl (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Sumatriptani succinas 70 al. 140 mg (= 50 al. 100 mg sumatriptánu) v 1 tbl. obalenej filmom. Selektívny agonista sérotonínu, antimigrenikum; →*sumatriptán*.

Sumatriptan Teva 50 al. 100 mg[®] tbl flm (Teva Pharmaceuticals Slovakia s. r. o.) – Sumatriptani succinas 70 al. 140 mg (= 50 al. 100 mg sumatriptánu) v 1 tbl. obalenej filmom. Selektívny agonista sérotonínu, antimigrenikum; →*sumatriptán*.

Suna 25 µg/75 µg[®] tbl obd (Stragen Nordic A/S) – Etinylestradiol 20 µg + gestodén 75 µg v 1 obalenej tbl. Kombinovaný hormónový antikoncepčný prostriedok; →*etinylestradiol*; →*gestodén*.

superovulácia – liekmi vyvolaná produkcia mnohopočentých vajíčok na ich využitie pri metódach asitovanej reprodukcie, ako je oplodnenie in vitro (in vitro fertilisation). Normálne žena pri ovulácii utvorí jedno vajíčko za cyklus. S použitím liekov podporujúcich fertilitu, môže produkovať viaceré vajíčka, ktoré sa potom môžu pred ovuláciou odobrať. Niekedy majú lieky používané na superovuláciu nadmerný účinok a môžu vyvolať syndróm hyperstimulácie vaječníkov. Superovulácia môže mať za následok aj mnohopočetnú graviditu.

Superanabolon[®] sol inj (Spofa, Česko) – Nandroloni phenpropionas 25 mg v 1 ml olejového rozt. Anabolikum; →*nandrolón*.

superantigén – Sag, trieda antigénov, spracúvaný a prezentovaný inak ako bežný antigén. Stimuluje časť T-lymfocytov s následnou polyklonovou aktiváciou T buniek a masívnym uvoľnením cytokínov (IL-2, IFN-γ, TNF-α a i.), ktoré podmieňujú patologické prejavy v organizme. K najznámejším Sag patria stafylokokové enterotoxíny, toxíny syndrómu toxického šoku, M-proteín streptokokov, niektoré antigény mykoplazmiem, vírusové SAg a i. Sag sa uplatňujú v patogenéze infekčných a autoimunitných chorôb a môžu vyvolať život ohrozujúce stavy, jako je šok a multiorgánové zlyhanie.

Superpyrin[®] tbl (Medicamenta, a. s., Česko) – Aloxiprimum 400 mg v 1 tbl. Nesteroidové antiflogistikum, antireumatikum; →*aloxiprím*.

Supositoria glycerini Galvex[®] sup (Galvex) – Glycerolum 2,06 g v 1 čapíku. Laxatívum, kt. sa používa v th. zápchy, napr. při zmene prostredia, životospřavy, dlhodobom uptoní na postel', po operácii, při zahustenej stolici, počas řarchavosti, řestonedelia a dojčenia, při dlhodobvej zápche na nácvik pravidelného vyprázdňovania stolice. Kontraindikáciou je predcitlivenosť na zložky lieku, bolesť brucha nejasného pôvodu, análne fisfúry, krvácajúce hemeroidy, ileus, deti do 10 r.; →*glycerol*.

Supositoria glycerini Léčiva[®] sup (Zentiva, Česko) – Glycerolum 2,06 g v 1 čapíku. Laxatívum, kt. sa používa v th. zápchy, napr. při zmene prostredia, životospřavy, dlhodobom uptoní na postel', po operácii, při zahustenej stolici, počas řarchavosti, řestonedelia a dojčenia, při dlhodobvej zápche na nácvik pravidelného vyprázdňovania stolice. Kontraindikáciou je predcitlivenosť na zložky lieku, bolesť brucha nejasného pôvodu, análne fisfúry, krvácajúce hemeroidy, ileus, deti do 10 r.; →*glycerol*.

Supracain 4 %[®] sol inj (Zentiva, Česko) – Artricaini hydrochloridum 80 mg + Epinephrini hydrochloridum 0,012 mg v 2 ml inj. Rozt. Lokálne anestetikum s adrenalinom. Používa sa na rutinné stomatol. výkony, jako sú extrakcie, preparácie vitálnych zubov, endodontické ořetrenie, chir. výkony na paradonte. Anestetikum vol'by pre rizikových pacientov; →*artikain*.

Suprax[®] tbl flm (Gedeon Richter Plc.) – Cefiximum trihydricum 224 mg (= 200 mg cedicímu) v 1 tbl. obalenej filmom. Cefalosporínové antibiotikum, kt. sa používa v th. infekcií horných a dolných dýchacích ciest, ORL infekcií (otitis media, sinusitída, tonzilitída, faryngitída, laryngitída), infekcií obličiek a močových cest, žlčových ciest, akútnej gonoroickej uretritídy; →*cefixím*.

Suprefact Depot 2 Months[®] imp (Aventis Pharma Deutschland) – Buserelini acetatas 6,6 mg (= 6,3 buserelínu) a v 1 aplikátore (2 tyčinky implantátu). Agonista gonadorelínu s cytostatickým účinkom. Používa sa v dlhodobej th. pokročilého karcinómu prostaty citlivého na hormóny, nie však po bilaterálnej orchiektómii; →*buserelín*.

Suprelid 200 mg[®] cps dur (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Fenofibratum 200 mg v 1 tvrdej cps. Antihyperlipoproteinemikum zo skupiny fibrátov; →*fenofibrát*.

Sural 400 mg[®] tbl (sanofi-aventis Slovakia s. r. o.) – Ethambutoli dihydrochloridum 400 mg v 1 tbl. Antituberkulotikum; →*etambutol*.

Surgam Léčiva[®] tbl (Zentiva, Česko) – Acidum tiaprofenicum 300 mg v 1 tbl. Nesteroidové antiflogistikum, antireumatikum; →*kyselina tiaprofénová*.

Survanta 4 a 8 mg[®] sus inj (Abbott Laboratories) – celkové fosfatidy 25 mg vrátane kolfosterilpalmitátu 11 – 15,5 mg v 1 ml suspenzie. Surfaktant, kt. sa podáva v prevenci a th. dychovej tiesne (respiratory distress syndrome) nezrelých novorodencov (syndrom hyalínových membrán).

Suspensio zinci oxydati[®] sus der (VULM a. s.) -- Zincum oxidum 0,25 g v 1 g suspenzie. Dermatologikum, kt. sa používa v th. akút. svrbivých nemokvajúcich dermatitíd (ekzémov), urtikárií, poštipaní hmyzom a i. kožných prejavov (ovčie kiahne ap.).

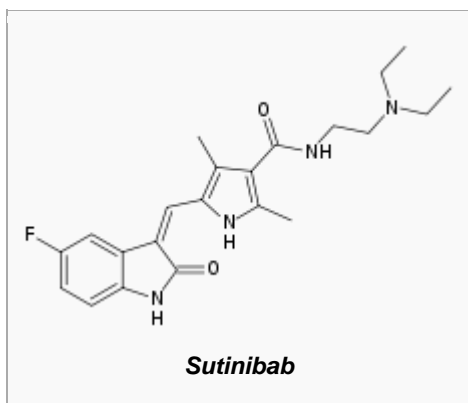
Sustanon 250[®] sol inj (Organon agencie B. V.) – Testosteróndfenylpropionát 30 mg + testosterónizokaproát 60 mg + Testosteróndekanoát 100 mg v 1 ml arašídového oleja. Hormon, kt. sa používa v substitučnej th. mužov s prim. a sek. hypogonadizmom po kastrácii, pri eunuchoidizme, hypopituitarizme, pri endokrinnej impotencii, poruche spermatogenézy s infertilitou, pri klimakterických prejavopch (znížené libido, znížená celková psychická a fyzická aktivita); u transsexuálnych žien s maskulinizáciou, jako aj pri osteoporóze vyvolanej deficitom androgénov. Kontraindikáciou je karcinóm prostaty al. prsník u mužov, gravidita, dojčenie a hypersenzitivita na zložky lieku; →*testosterón*.

Sutent 12,5 mg[®] cps dur (Pfizer Limited) – Sunitinibum 2,5; 25 al. 50 mg vo forme Sutinimibi maltas v 1 tvrdej cps. Inhibitor proteínovej tyrozínkinázy, cytostatikum; →*sutinibab*.

sutinibab – *N*-[2-(dietylamino)etyl]-5-[(*Z*)-(5-fluór-1,2-dihydro-2-oxo-3*H*-indol-3-ylidín)metyl]-2,4-dimetyl-1*H*-pyrole-3-karboxamid, C₂₂H₂₇FN₄O₂, M_r 398,474; maleát 532,561; inhibitor proteínovej tyrozínkinázy, cytostatikum. Biol. dostupnosť neovplyvňuje príjem potravy, na proteíny plazmy sa viaže 95 %, metabolizuje sa v pečeni (CYP3A4), polčas je 40 – 60 h, metabolitov 80 – 110 h, vylučuje sa stolicou (61 %) a močom (16 %).

Sunitinib inhibuje bunkovú signalizáciu pôsobením na rôzne receptory tyrozínkináz, ako sú receptory rastového faktora odvodeného z trombocytov (PDGF) a cievneho endotelu (VEGFR), kt. sa zúčastňujú na angiogenéze a proliferácii buniek nádoru. Súčasná inhibícia týchto receptorov má za následok zmenšenie vaskularizácie a zánik buniek nádoru. Sutinibab inhibuje aj KIT (CD117), receptora proteínkinázy, kt. mutácia vyvoláva vznik nádorov strómy GIT, ale aj ďalšie receptory proteínkináz. Tým sa vysvetľujú jeho nežiaduce účinky (syndrom ruka—noha, stomatitída a i. dermatologické toxické prejavy).

Indikácie -- th. neresekovateľného a/al. metastatického malígneho gastrointestinálneho nádoru strómy (gastrointestinal stroma tumor, GIST) po zlyhaní th. imatinibiummesilátom v dôsledku rezistencie al. neznášanlivosti. Podáva sa aj v th. pokročilého a/al. metastatického karcinómu z oblačkových buniek (metastatic renal cell carcinoma, MRCC) po zlyhaní th. interferónom alfa al. interleukínom 2.

Suttonella indolgenes – gramnegatívna mikroaerofilná palička izolovaná od pacientov s konjunktivitídou a endokarditídou. Rod *Suttonella* patrí do čeľade *Cardiobacteriaceae*.

Synagis 50 a 100[®] plv iol (Abbott Laboratories) – Palivizumabum 50 al. 100 mg v 1 inj. liekovke. Imunoglobulín, monoklonová protilátka, získaná technológiou DNA. Používa sa v prevencii zápalov dolných dýchacích ciest vyvolaných respiračným syncytiálnym vírusom (RSV) u detí narodených pred 35. týžd. gravidity a sú v čase sezóny RSV menšie ako 6-mes. al. u detí mladších ako 2-r., u kt. bola v ostatných 6 mes. th. nevyhnutná pre bronchopulmonálnu dyspláziu, jako aj u deti do 2 r. s hemodynamicky významnou kardiopatiou.

Symbicort Turbuhaler Mite 100/6 a 200/6[®] plv inh (AstraZeneca AB, o. z.) – Budesonidum 100, resp. 200 µg + Formoteroli fumaras 6 µg v 1 odmernej dávke prášku na inhaláciu. Kombinácia inhalačného kortikosteroidu a betamimetika, antiastmatikum; →*budezonid*; →*formoterol*.

Symbicort Turbuhaler Forte 400/12[®] plv inh (AstraZeneca AB, o. z.) – Budesonidum 400 µg + Formoteroli fumaras 12 µg v 1 odmernej dávke prášku na inhaláciu. Kombinácia inhalačného kortikosteroidu a betamimetika, antiastmatikum; →*budezonid*; →*formoterol*.

syncytiotrofloblast – I. *syncytiotrophoblast* vrstva cytoplazmy s mnohými jadrami bez bunkových hraníc na povrchu blastocyty a celého plodového vajca. Jej primárnou úlohou je rozpúšťať slliznicu maternice a vstrebávať produkty štiepenia, ktoré služka na výživu zárodka; druhotným výsledkom je nidácia vajca. Po nahlodení väčších ciev sliznice maternice a diferenciácii placenty je jej hlavnou úlohou transport látok a tvorba hormónov.

syndróm premnoženia baktérií – syndróm slepej slučky, vzniká při zníženej obranyschopnosti v GIT v dôsledku morfológický a fyziologických porúch, pričom nastáva premnoženie baktérií v hornej časti tenkého čreva. Prejavuje sa tukovou stolicou, následkami nedostatku vitamínov rozpustných v tukoch, stopových prvkov a zlej resorpcie sacharidov. Syndróm súvisí s poruchou produkcie žalúdočnej kyseliny a užívaním niektorých liečiv, príp. poruchami motility čriev, zodpovednej za elimináciu baktérií z čriev. V patogenéze sa môžu uplatňovať divertikuly tenkého čreva, prítomnosť slepých slučiek po chirurgických výkonoch a črevných striktúr. Syndróm býva asociovaný so sklerodermiou, diabetickou neuropatiou. V mieste premnoženia sa identifikuje vyše 20 druhov baktérií v koncentrácii $10^7 - 10^{11}$ CDU/ml (normálne hodnoty sú $10^2 - 10^4$ CFU/ml a menší počet baktériových druhov). Klinické prejavy sú následkom malabsorpcie tukov, sacharidov, vitamínov a porušenej dekonjugácie žlčových solí. Prítomná môže byť megaloblastická anémia a poruchy imunity.

syndróm stafylokokovej obarenej kože – syn. Ritterov syndróm, dermatitis exfoliativa neonatorum Ritter, choroba, ktorá postihujúca deti do 4 rokov života v neprítomnosti protistafylokokovej antitoxickéj imunity. Charakterizuje ho exfoliatívna dermatitída začínajúca sa na tvári a šíriaca sa na celé telo. Kože pripomína stav po silnom opálení slnkom alebo obarení horúcou vodou, na ktorej sa neskôr zjavujú veľké pluzgiera s postupným praskaním a odlúčením.

Synercid[®] plv ifp (Monarch Pharmaceuticals Ireland) – Quinupristinum 150 mg + Dalfopristinum 350 mg v prášku na prípravu infúzneho rozt. v 1 liekovke. Antibiotikum, kt. sa používa v th. nozokomiálnej pneumonie a infekcie kože a mäkkých tkanív, vyvolaných polyrezistentnými G+ mikroorganizmami citlivými na Synercid, infekcie vyvolané vankomycín rezistentnými kmeňmi *Enterococcus faecium*; →*dalfopristín*; →*chinupristín*.

Syntophyllin[®] sol inj (Zentiva, Slovensko) – Aminophyllinum 240 mg v 1 ml inj. rozt. Bronchodilatancium, antiastmatikum; →*syntofylín*.

Syntophyllin[®] tbl obd (Zentiva, Slovensko) – Aminophyllinum 100 mg v 1 obalenej tbl. Bronchodilatancium, antiastmatikum; →*syntofylín*.

Syntostigmin[®] tbl (Zantiva, Slovensko) – Neostigmini metilsulfas 0,5 mg v 1 tbl. Parasympatikomimetikum, kt. sa používa na utlmenie peristaltiky, pri paralytickom ileu, pooperačnej atónii močového mechúra, myasthenia gravis, jako antidótum tubokurarínu; →*neostigmín*.

System Conti[®] emp ent (Johnson & Johnson s. r. o.) – transdermálna náplast s Estradiolum hemihydricum 3,2 mg (uvoľňuje 50 µg/d) + Norethisteronum acetatum 11,2 mg (uvoľňuje 170 µg/d). Kombinovaný hormónový prípravok obsahujúci estrogén a progestagén; používa sa na substitučnú th. menopauzy, urogenitálnej atrofie, prevenci osteoporózu apod. stavy súvisiace s deficitom hormónov.

System Sequi[®] emp ent (Johnson & Johnson s. r. o.) – 4 transdermálne náplasti SYSTEM 50 (Estradiolum hemihydricum 3,2 mg, uvoľňujú 50 µg/d) + 4 transdermálne náplasti SYSTEM CONTI (Estradiolum hemihydricum 3,2 mg, 50 µg/d + Norethisteronum acetatum 11,2 mg, 170 µg/d). Kombinovaný hormónový prípravok obsahujúci estrogén a progestagén; používa sa na substitučnú th. menopauzy, urogenitálnej atrofie, prevenci osteoporózu apod. stavy súvisiace s deficitom hormónov.